Leto XXV. Ljubljana, 28. oktobra 1943 Štev. 43

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung - Uprava in uredništvo - Aministrazione e redazione: Puccinijeva 5 — Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich - Izhaja vsak teden - Esce settimanalmente

Festbezugspreis jährlich - Naročnina letno - Abbonamento annuale: Lit 24.— — Einzelverkaufspreis - Posamezna številka - Un numero: Cent. 80.—

Nasilje, rop, požig, umor — verига partizanskega zločinskega početja

Ogromna večina slovenskega ljudstva, ki je protikomunistično usmerjena, z vso pozornostjo zasleduje odločni nastop proti partizanom, blaznim sejalcem razdora, propasti in smrti v naših krajih.

Po Badoglijevem izdajstvu je bilo pri nas na Dolenjskem in na Notranjskem ljudstvo zelo razgibano. Badoglijevci, ki so že prej imeli zveze s komunističnimi voditelji, so partizanom pustili polna skladišča, obenem pa so se partizani tudi brž pobrigali, da so dobili v svoje roke čim več orožja, streliva in vojaške obleke. Nato je bila od partizanov razglašena mobilizacija od 17. do 45. leta. S smrtno kaznijo so oni zagrozili vsakomur, ki bi se temu izognil. Ker se je prostovoljno prijavilo le malo Dolenjcev, so bili s silo primorani zapustiti domačije. Lahko si predstavljamo, kakšni prizori so se odigravali med slovenskimi družinami!

Toda le kratek čas je trajala partizanska oblast v posameznih dolenjskih predelih. Že so začeli odločno nastopati oddelki nemške vojske in slovenske domobranske legije, ki rušijo partizansko republiko vsepovsod, kamor jih povede višje povelje. Mnogi možje in fantje, ki so bili od partizanov nasilno mobilizirani, so kajpada izkoristili prvo priliko, da pridejo zopet domov. Izpovedali so mnoge značilne podrobnosti o tem, kako so partizanski oddelki gospodarili z ognjem in mečem po Mirnski dolini, tam okrog Boštanja in vzdolž Krke, ter slednjič onkraj Gorjancev, v Beli Krajini, kamor so se umaknili, ko jim je zagorelo pod petami.

Nadvse značilno je bilo partizansko gospodarstvo v dolenjski metropoli, v Novem mestu, kateremu so partizani nakopali posebno veliko nesrečo. Vkorakali so takoj drugi dan po umiku Badoglijevih posadk, 9. septembra. Pomazali domove svojih nasprotnikov z različnimi napisi, oplenili trgovine in hranilnice, slovensko zastavo z boljševiško zvezdo pa so izobesili nad žensko bolnišnico, ki so jo določili za svojo upravo. In posledica? Ko je bilo Novo mesto kmalu nato bombardirano, je pod ruševinami obležalo okrog dvajset bolnikov. Vsega skupaj so bombardiranja, ki so jih partizani priklicali nad Novo mesto, zahtevala 60 do 70 žrtev.

Potem, ko so priklicali tolikšno gorje nad Novo mesto, so se partizani umaknili proti Beli Krajini. Možje in fantje, ki so pobegnili k partizanom, pripovedujejo, kakšne so posledice skupnega početja Badoglijevih vojakov in slovenskih komunistov v dobi dveh let: skoraj vse vasi v Beli Krajini so porušene! Vendar je to samo en del blaznega uničevanja našega narodnega premoženja.

Ogromen je krvni davek, ki so ga doslej komunisti izsesali iz slovenskega ljudstva. **Nad 12.000 grobov je raztresenih po slovenski zemlji.** K temu pa se pridružuje še neizmerna gospodarska škoda, povzročena Slovencem po dveletnem uničevalnem delu komunizma. Za škodo, povzročeno na poslopjih v Ljubljanski pokrajini, so prejele naše zavarovalnice številne odškodninske prijave. Do konca lanskega leta je ta škoda znašala okrog 500 milijonov lir. Sledila je nadaljnja škoda v letošnjem letu. Razen tega pa moramo prišteti še škodo, katere oškodovanci niti niso prijavili, ko so videli, da nihče ne izplačuje odškodnine. Če vse to vpoštevamo, pridemo na lepo vsoto ene milijarde lir, samo za škodo na poslopjih, ki so bila požgana ali porušena po partizanih in po Badoglijevi vojski.

V vse to pa še ni všeta škoda zaradi uničenega pohištva, zaradi uničenih naprav, orodja, obleke in hrane. Saj je na Dolenjskem redka hiša, ki ne bi bila izropana. Ta škoda znaša 300 milijonov lir. In razdejanje po gozdovih, ki so ga povzročili partizani ter Badoglijevci. Spet pol milijarde lir! Število klavne živine je strašno padlo, škoda znaša danes 150 milijonov lir. Razdejanje proge in železniških naprav — nadaljnjih 300 milijonov škode, ne glede na neizmerno izgubo, ki jo trpi prebivalstvo, ker je oropano prometnih zvez. Izguba delovne sile je ocenjena na 350 milijonov lir. Vsa škoda se sicer ne da natančno oceniti in izraziti v številkah. Gotovo pa je tako velika, da v celoti sega **daleč preko zneska treh milijard lir.** Če bi štela Ljubljanska pokrajina 300.000 ljudi, je odpadlo na vsako osebo z dojenčki vred 10.000 lir izgube. To pa je tolikšna obremenitev, da je ne more noben narod prenesti brez resne nevarnosti za svoj gospodarski obstoj. Naj se v gornje podatke zamislijo vsi, ki jim je do našega narodnega življenja, še posebno pa tisti kratkovidneži, ki so doslej podpirali partizanski pokret in s tem pomagali kopati grob vsemu narodu, — zato torej tudi samim sebi.

Medtem ko meč osvete zadira neizprosno svojo konico v partizanstvo, je prišlo z Dolenjskega novo poročilo o množestvenem pomoru, ki je bil zagrešen s partizanskim »sodnim procesom« v Kočevju, kjer je bilo na smrt obsojenih 16 nedolžnih Slovencev. In kdo poroča o tem strahotnem zločinu, ki je povečal dolgo verigo premišljenih komunističnih umorov? Nihče drugi, kakor »Slovenski poročevalec« kot glavno glasilo OF. V številki od 18. t. m. obširno opisuje, kako so bili tokrat postavljeni pred komunistično partizansko »izredno vojno sodišče«:

Sterniša Marjan, orožniški poročnik;
Vošnjar Pavle (Vidmar), kapetan I. st.;
Milovanovič Mladen, orožniški podnarednik;
Not Stanko, intendantski poročnik;
Šinkar Anton, kaplan iz Mirne peči;
Malovrh Franc, duhovnik iz Ljubljane;
Mavec Jakob, kaplan iz Ljubljane;
Marinčič Rudolf, uradnik iz Ljubljane;
Lisac Ivan, trgovski pomočnik iz Trbovelj;
Konečnik Ljubo iz Prevalj;
Končan Marjan, delavec iz Celja;
Tomažič Drago, uradnik iz Slov. Bistrice;
Kien Vladimir iz Ljubljane;
Štepec Jože, delavec iz Gor pri Mirni;
Murn Franc, krojaški pomočnik iz Št. Jošta;
Mihelič Franc, delavec iz Ljubljane;
Capuder Gabrijel, dijak iz Ljubljane;
Hablč Viktor, šofer iz Bizovika;
Jesenovec Gabrijel, zobotehnik, Vrhnika;
Jerman Marijan, delavec iz Ljubljane;
Bačnik Marijan, uradniški pripravnik iz Ljubljane.

Nobeden teh obtožencev ni zagrešil drugega, kakor da je mislil narodno slovensko, ne pa mednarodno komunistično in da je po svojem najboljšem prepričanju in z najbolj pošteno voljo delal za prave interese slovenskega naroda. Komunistično »sodišče« pa je seveda vse spoznalo za krive. Gabrijela Jesenovca so določili še za »nadaljnji podrobni postopek«, Nota, Mavca, Jermana in Bačnika so poslali na »prisilno delo«, vse ostale pa so obsodili na smrt!

Predsednik morilskega sodišča je bil dr. Anton Kržišnik, bivši sodnik upravnega sodišča v Celju, »vojaški tožilec« pa je bil bivši celjski odvetnik Jernej Stante. Z njima je seveda okrvavljeno vse komunistično vodstvo. In kdo je še sokriv in odgovoren za take blazne komunistične morije? Ne samo komunistični voditelji in njihovi slepi hlapci, marveč vsakdo, kdor partizane kakorkoli podpira. Množestveni umor v Kočevju je nov krik do neba. Odbila je dvanajsta ura, ko se je treba odločno in neizprosno postaviti v fronto za pokončanje partizanstva na slovenskih tleh.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Vrhovni poveljniki nemških oboroženih sil so sklicali posvet, pri katerem so imele vodilne državne in strankine osebnosti govore o svetovnih nadzorih in notranje-političnih vprašanjih. Ob zaključku posveta je sprejel F ü h r e r vse udeležence zborovanja ter jim govoril o političnem in vojaškem položaju. Posveta so se udeležili vsi poveljniki vojaških okrožij, rali in poveljujoči generali letalstva, šef-zdravniki in glavnimi intendanti ter več višjih častnikov in uradnikov vrhovnega poveljstva.

*

Iz M o s k v e poročajo, da so se tam sestali zunanji ministri Rusije, Anglije in Zedinjenih držav, po imenu: Molotov, Eden in Hull. Vsa posvetovanja so se vršila za dobro zaprtimi vrati in ni bila izdana nobena podrobnost

*

Z velikanskim zanimanjem je svet sprejel na znanje zgodovino i z d a j s t v a Savojskega doma Badoglijeve klike. Po zapiskih nemškega vrhovnega poveljništva je vso to zgodovino izdajstva, kakršnega svet ne pomni, objavil nemški vodilni dnevnik »Völkischer Beobachter«. Po njem so ga povzeli številni dnevniki, tako tudi naši, in so podrobnosti gotovo že znane tudi našim bralcem. Razkritja so dokazala, da so člani italijanskega dvora s privrženimi generali vsepovsod podirali zavezništvo v Nemčijo in sklenili, kjer so le mogli. Hinavščina italijanskega kralja, njega vrednega maršala Badoglia, generalov Roberti, Roatte in Ambrosija, ki so tudi pri nas nekaj časa vedrili in oblačili, prejdejo v zgodovino kot najsramotnejša, kar jih poznamo izza grškega izdajalca Efialta. Kdor se o tem še ni poučil, mu priporočamo, da vzame v roke »Jutro« od pretekle sobote in nedelje, pa naj pozorno prebere celotno razkritje.

*

Maršal R o m m e l, ki je v vrsti prvih nemških vojskovodij, je nedavne dni obiskal obrambno črto na Rivieri. Prepričal se je, kako je utrjena obala Sredozemskega morja na področju francoske in italijanske riviere, torej med znamenitima lukama Livornom in Genovo. Po italijanskem izdajstvu so se razmere spremenile in je bilo treba na tem ogroženem kraju izvršiti nagle ukrepe za primer, da bi Anglosasi skušali vdreti v Evropo s Sardinije in Korzike. Obala na rivieri je jeklen branik, pripravljen na protisunek. Prav tako je tudi v beneškem in tržaškem zalivu. Maršal Rommel je pregledal mnoge utrdbe in mnoge divizije, ki tu čakajo na spopad s sovražnikom. Divizije čakajo, kdaj pride njihova ura; one samo čakajo na povelje maršala Rommela.

Enako je Nemčija zlasti v zadnjem letu vsepovsod storila vse, da prepreči morebitni vdor v Evropo. Utrjena je vsa obala pri Solunu in mogočen zid trdnjav brani dostop na francoska tla. Zdaj poročajo tudi z Norveškega, da je tamošnja obala ena sama trdnjava. Večje število zastopnikov norveškega tiska se je ogledalo oporišča nemške vojne mornarice v južnem Norveškem in je prisostvovalo urilni vožnji nekega oddelka. Listi pravijo, da branijo danes norveško obalo možje, ki izkoriščajo vse možnosti, ki prikažejo višek pripravljenosti in udarnosti.

*

Že star pregovor pravi: »Izdajstvo potrebujemo, izdajalce pa zaničujemo.« Resnico tega pregovora lahko zdaj v polni meri spoznavata »cesar« Viktor Emanuel pa maršal Badoglio. Za zdajstvo sta v denarju bila vsekakor dobro plačana. Angleška vlada je nakazala italijanskemu kralju in prestolonasledniku vsakemu po en milijon angleških funtov, kar je težak denar. Hkrati je angleška vlada nakazalo znesek 500.000 funtov šterlingov na ime maršala Badoglia, 300.000 funtov pa na ime generalov Ambrosija in Roatte. Italijanski kralj in prestolonaslednik sta razen tega že aprila letos spravila v Švico velike vsote denarja in dragoceno zbirko starih novcev. Saj je znano, da starec na italijanskem prestolu ni imel za drugo smisla, kakor za zbiranje starega denarja; prestolonaslednik pa se je razen tega zanimal vsaj še za filmske zvezde. Ta gospoda si je predstavljala,

da bo po izdajstvu lahko še bolj pasla lenobo in razkošje kakor prej. Toda zdaj jih vsepovsod spremlja sramota in prezir.

Znašli so se pod trdo pestjo ameriškega generala Eisenhowerja in obenem so igrača v rokah angleškega židovstva. Anglosaški tisk pravi, da so Badoglijevci v očitni zmoti, če mislijo, da je z ustavitvijo sovražnosti — to se pravi: z izdajstvom — vojna že končana. Zlasti grenko je angleški list »New Statesman and Nation« obračunal z Viktorjem Emanuelom, Badoglijem in z njihovimi dvomljivimi pristaši. List pravi: »Oglejmo si malo natančneje sedanjo sliko: slaboten kralj, starikav maršal, kje pa je italijanski narod? Dvajset let je Viktor Emanuel kril Mussolinija. Zdaj pa naj Italijani priznajo Badoglija kot svojega zaščitnika! Saj si ga niso izvolili! O njem je znano samo, da je znal v Abesiniji zelo surovo nastopati. Zdaj se opira na vlado, v kateri je tudi general Roatta, znan po svoji nečlovečnosti. Kaj naj si misli o vsem tem italijanski narod? Dolgo je kralj hujskal Italijane proti Angležem in Američanom. Kar na lepem pa jame kralj nazivati svojega dosedanjega zaveznika kot »sovražnika človeštva«. Ali je kdaj kdo tako nesramno izkoriščal svoj narod? Ali je kdaj postal kak narod tako neprikrito predmet kupčevanja? Tako ne pojde več naprej« — zaključuje list — »Churchill in Roosevelt sta se spustila predaleč v neupoštevanje svojega naroda. Italijanski par, s katerim mešetarita, nam nima ničesar nuditi.«

*

Na vzhodnem bojišču divjajo ogorčeni boji. Polnih osem dni so potrebovali boljševiki — kljub vsej obilici moštva in orožja —, da so si v bojih, izredno polnih izgub, ustvarili na področju med Kremenčugom in Dnjepropetrovskom oporišče za svoj veliki napad, ki so ga pričeli 23. oktobra. Od tega dne dalje napadajo z neštetimi pehotnimi in tankovskimi sunki ter venomer pritiskajo na nemško zapomo fronto, ki se jim postavlja po robu z žilavo odločnostjo. Pregled stanja na bojiščih nam je podalo nemško vojno poročilo od preteklega torka, 25. t.m. takole:

***

O stanju na bojiščih nam je **nemško uradno** poročilo v torek 26. t. m. podalo naslednjo sliko:

Na jugu vzhodnega bojišča so postali včeraj boji v odseku med Melitopoljem in južnovzhodno od Zaporožja posebno srditi. V ogorčenih bojih so bili ponovno zaustavljeni sovražni napadi in zajezeni nekateri vdori.

Težki boji so se nadaljevali tudi v Dnjeprovem kolenu. Naše čete so po uničenju vseh vojaških važnih naprav izpraznile mesto Dnjepropetrovsk. Sovjeti so privedli nove sile za napad na Krivi Rog. Severno od mesta so se tudi včeraj brez odmorov nadaljevali boji, ki trajajo že dneve.

Od severozapada v sovražnikov bok izveden protinapad lastnih oklopnih enot je dovedel do vdor v izhodiščne postojanke boljševikov in s tem bistveno razbremenil pri Krivem Rogu boreče se nemške čete.

Na zapornih frontah vdornega področja so ostali brez uspeha številni napadi sovražnika. Sovjetske čete so napadle z nekega mostišča severnozapadno od Kremenčuga z močnimi silami, bile pa so s protinapadom zavrnjene. Južnovzhodno in severno od Kijeva ter severnozapadno od Černigova je prišlo ponekod do srditih bojev, v katerih so bile sovjetske čete povsod odbite.

Na široki fronti zapadno od Kričeva so napadli boljševiki z več strelskimi divizijami. S hitrim protinapadom so bili vdori očiščeni in sovražne napadalne skupine vržene nazaj v njihova izhodišča.

S področja zapadno od Smolenska in južno od Velikih Luk javljajo le o manjših bojih.

Letalstvo, ki je skupno z rumunskimi letalskimi oddelki znatno olajšalo boje na jugu vzhodnega bojišča stoječih čet, je sestrelilo od 22. do 25. oktobra 188 sovjetskih letal. V tem razdobju smo izgubili 14 letal.

V južni Italiji je prišlo le na nekaterih področjih do spopadov med prednjimi stražami.

Zaščitne ladje vojne mornarice so poškodovale na morju severno od Drontheima dva brza angleška čolna, izmed katerih je enega malo pozneje potopilo nemško lovsko letalo.

Nemški brzi čolni so prodrli v noči na 25. oktobra proti angleški vzhodni obali in se spopadli s premočnim oddelkom angleških rušilcev, brzih topničark in zaščitnih pomorskih sil.

Ena britanska stražna ladja je bila potopljena, večje število sovražnih brzih topničark pa poškodovano. Izgubili smo dva brza čolna. Večji del njiju posadke smo utegnili rešiti. Oddelki letalstva in vojne mornarice so sestrelili nad zasedenim zapadnim ozemljem in nad Sredozemljem 20 anglo-ameriških letal.

*

Nemško vojno poročilo od 27. oktobra se glasi:

Med Azovskim morjem in Dnjeprovim kolenom se nadaljujejo ogorčeni spopadi. S stalnimi napadi močnih sil je uspelo sovjetskim četam nekoliko razširiti nekatere vdore na področju Melitopolja, pač pa so se izjalovili južno od Zaporožja siloviti tankovski napadi z velikimi sovražnikovimi izgubami. Izmed številnih, v teh bojih sestreljenih tankov jih je uničila tankovska četa pod vodstvom poročnika grofa von Ledebura, sama brez lastnih izgub 35. V Dnjeprovem kolenu so ostali brez uspeha sovražni napadi v raznih odsekih.

Pri tem je bil nek napredujoči sovražnikov motorizirani oddelek prisiljen stopiti v boj in uničen.

Severnozapadno od Kremenčuga je naš protinapad vrgel sovjetske čete nazaj v njihove izhodiščne postojanke.

V srednjem odseku bojišča so bili napadi boljševikov zapadno od Kričeva in zapadno od Smolenska razbiti v strnjenem topniškem ognju ali pa odbiti v bojih iz bližine. Manjši krajevni vdori so bili očiščeni s takojšnjimi protisunki.

Posebno pohvalo zasluži za svoj vzoren nastop med velikimi odmikalnimi pokreti vzhodno od Dnjepra in pri bojih za zaporoško mostišče rensko-vestfalska 16. oklopna divizija pod vodstvom generalnega poročnika grofa von Schwerina.

V nekaterih odsekih južnoitalijanskega bojišča, zlasti ob Volturnu severno od Capue, so bili včeraj zopet živahni in za nas uspešni boji.

Nemška bojna in strmoglavna letala so bombardirala z uspehom v vzhodnem Sredozemlju 1 t.o in topniško postojanko sovražnega otoškega oporišča Leros. V teh vodovjih so uničila več manjših sovražnih vojnih in oskrbovalnih ladij.

DOMAČE NOVICE

* **Nadzorovanje gob na ljubljanskem trgu** je zdaj uvedeno v posebni mestni lopi, ob nekdanji Mahrovi hiši. Vsaka prodajalka mora, preden lahko dobi prostor in klopico v vrsti za gobe, pokazati vse gobe kontroli v lopi. Ta odstrani vse slabo blago, nakar izda prodajalcu posebno potrdilo, da lahko gobe kot zdrave in užitne prodaja na trgu. V soboto je bilo na trgu veliko gob in sicer maslenk, sirovk ali brinovk, turkov, nekaj sivk, zelo mnogo kravnjač in ježovk, jurčkov pa bolj malo. Živilski trg je bil z zelenjavo dobro založen. Prodaja zelnatih glav se je nadaljevala, stranke so dobile po tri glave. Ta teden je tudi mnogo cvetja za grobove.

* **Zvišanje radijske naročnine.** S 1. novembrom stopi v veljavo nova naredba, po kateri je radijska naročnina zvišana za stalne aparate na 240 lir, za prenosne aparate v svrho demonstracij na 600 lir in za prodajalce radijskih aparatov na 800 lir.

* **70-letnica skrbne matere.** Prejšnji četrtek je praznovala 70-letnico ga. Urška Seifertova, ki je po svojem pokojnem možu-knjigovezu prišla v tiskarsko stroko ter je delala v tiskarnah in pri listih, med drugimi nad 10 let v ekspediciji »Jutra« in »Domovine«. Zelo lepo je poskrbela za svoje otroke. Zato zasluži polno spoštovanje in naše najlepše čestitke!

* **70-letnico** je praznoval 17. t. m. splošno znani ljubljanski mesarski mojster in posestnik gosp. Jakob Jesih iz Florjanske ulice. Po rodu je iz Hradeckega vasi, mesarsko obrt pa je začel na Rudniku. Obenem je vodil znano gostilno in veletrgovino z vinom. Dolga leta je sodeloval v vodstvu občine na Rudniku ter pri strokovnih organizacijah. Šele pred nekaj leti je opustil javno delo. Posebno priljubljen je med lovci kot velik spoštovalec prirode in kot prijeten družabnik.

* **Ravnatelj Anton Dokler †.** Pretekli petek je umrl v Ljubljani upokojeni ravnatelj učiteljišča Anton Dokler. Pred tednom so mu morali odrezati nogo. Pokojnik je bil ugleden slovenski šolnik. Zlasti mu je v čast njegov ogromni grško-slovenski slovar za naše gimnazije. Latinščina in grščina sta mu bili znani kakor le redkim. Rodil se je 1871 v Višnji vasi pri Celju, študiral je v Celju in Novem mestu, univerzo na Dunaju, poučeval pa je na gimnaziji v Kranju in na učiteljišču v Ljubljani, kateremu je bil ravnatelj do upokojitve.

* **Cilka Krekova,** sestra pokojnega dr. Janeza E. Kreka, je umrla v svoji vili na Jegličevi cesti v Ljubljani v starosti 74 let. Rodila se je pri Sv. Gregorju nad Velikimi Laščami, v šolo pa je hodila v Selcih in v škofjeloškem samostanu, nakar jo je vzel brat Janez k sebi v Ljubljani za gospodinjo. Bila je ne samo vzorna gospodinja, marveč zelo nadarjena ženska, ki se je sama izobraževala, se naučila nemščine, francoščine in ruščine ter je prečitala mnogo knjig. V tem pogledu je lahko za vzgled marsikateremu slovenskemu kmečkemu dekletu. Sodelovala je pri raznih katoliških organizacijah. V javnost je stopila po majski deklaraciji 1917. Pokopali so jo v nedeljo popoldne pri Sv. Križu. Pogreba se je udeležilo zelo veliko število pogrebcev iz vseh slojev.

* **V visoki starosti** 85 let je v hiralnici križevniškega reda v Muretincih pri Sv. Marjeti niže Ptuja umrl zlatomašnik, duhovni svetnik in bivši župnik razsežne župnije Sv. Petra in Pavla v Ptuju, pater Alfonz Svet, senior minoritske provincije.

* **Dve smrtni nesreči.** Globoko sočustvovanje po vsej Ljubljani je 17. t. m. vzbudila žalostna novica, da se je smrtno ponesrečil strojni tehnik Ludvik Mlakar, ki je bil kontrolor v kurilnici državnih železnic. S tovornega avtomobila so razkladali težke strojne dele, od katerih se je eden zvrnil nanj in ga je tako hudo poškodoval, da je ranjenec na prevozu v bolnišnico izdihnil v groznih mukah. Bil je iz ugledne ljubljanske družine. Šele nedavno se je vrnil po skoraj enoletni odsotnosti iz taborišča v Renicciju. Velika množica ga je spremila k večnemu počitku in je iskreno delila žalost z neutolažljivo materjo in širokim krogom sorodstva. — Druga smrtna nesreča se je zgodila na Poljanski cesti. 53-letna zasebnica Frančiška Polovškova je padla postopnicah in dobila take notranje poškodbe, da jim je takoj po prevozu v bolnišnico podlegla.

* **Blagajna za rodbinske doklade v Ljubljanski pokrajini** se je po naredbi šefa pokrajinske uprave osamosvojila. Upravlja jo samostojno Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine.

* **Poziv družinskim poglavarjem.** Blagajna za izplačevanje družinskih doklad v Ljubljani opozarja svoje člane, družinske poglavarje, ki prejemajo družinske doklade v delavski skupini, da čim prej predlože za svoje nad 14 let stare otroke, ki obiskujejo srednjo ali strokovno šolo, potrdila o obiskovanju šole v šolskem letu 1943-44. Potrdila je treba predložiti najpozneje do 10. novembra.

* **Kdo je pripravljen dati kri za trpeče?** Uprava bolnišnice v Ljubljani vabi vse osebe obojega spola v starosti od 20 do 50 let, ki menijo, da so sposobne za dajanje krvi, naj se javijo vsak ponedeljek med 9. in 11. uro na prvem kirurgičnem oddelku zavoljo pregleda krvi in zdravniške preiskave. Vsakdo naj prinese dve sliki za legitimacijo. Plačilo za dajanje krvi je zdaj za polovico večje kakor prej. Vrh tega prejme dajalec krvi dodatno živilsko nakaznico za kruh in meso.

* **Zemlja počiva.** Z letošnjo jesenjo smo lahko vsi zadovoljni. Imeli smo doslej le malo deževnih dni, pač pa tudi še v oktobru precej sonca, kar je zlasti važno za vse, ki imajo le malo kuriva. Zlasti lepa je bila pretekla nedelja. Ljubljanska okolica je zdaj v najlepšem jesenskem krasu, ki ga bo pa morda že čez noč oropal piš in vihar. Približal se je praznik vseh mrtvih in če nam bo vreme še nadalje naklonjeno, bodo grobovi prepolni svežega okrasja.

* **V Ljubljani je zdaj 22.551 stanovanj,** hiš pa je bilo ob koncu lanskega leta 6916. Tako izkazuje najnovejša statistika. Nad polovico hiš je pritličnih, kar daje Ljubljani marsikje malomestni značaj. Pritličnih hiš je namreč 3.883, enonadstropnih 2265, dvonadstropnih 476, trinadstropnih 249, štirinadstropnih 65 in višjih le 28. Ljubljana je zelo velika po svoji površini in je sorazmerno še redko obljudena. Marsikomu, ki išče stanovanje, se zdi čudno, da je v tako prostranem mestu tako malo stanovanj na razpolago. Že na sedanji površini se lahko Ljubljana razvija v zelo veliko mesto.

* **Slovensko planinsko društvo,** ki je bilo lani septembra postavljeno pod nadzorstvo fašista dr. Karla Chersija, je zdaj rešeno nadzorstva. Društveni organi so spet prevzeli svoje naloge, kakor jim jih nalagajo društvena pravila.

* **Nov komisar na Taboru.** Šef pokrajinske uprave je odločil, da se Lodovico Maffei razreši dolžnosti komisarja-likvidatorja za društvo »Sokol« in za Družbo za upravo Tabora v Ljubljani. Na njegovo mesto je bil imenovan znani ljubljanski trgovec g. Miroslav Urbas iz Slomškove ulice 13.

* **Pri vožnji s tramvajem** v Ljubljani se mnogi potniki vedejo še vedno zelo neprevidno. Nekateri zastavijo vhod v tramvajski voz, ker se navesijo na stopnice kakor čebele na brado panja, tako da ne morejo vstopiti tudi tisti, ki se ne marajo voziti na stopnicah, marveč v tramvaju. Te dni je padel iz tramvaja neki 19letni črkoslikar in se tako pobil, da so ga morali prepeljati v bolnišnico. Bodite torej previdni!

Misli

Kakor hitro rečeš, da veš neko skrivnost, si jo že na pol izdal.

Večkrat se damo zapeljati, da storimo kaj samo na pol, potem pa smo razočarani, če je uspeh le polovičen.

Dolgočasenje je najnevarnejši ženski zapeljivec.

4

Nenavaden doživljaj

Rihard Voss

»Ne, ne... Ali mi ne boš dala roke? Samo roke?«

In spet se je premaknila. Podvizal sem se, da jo pomirim.

»Ni mi je treba dati, če že nočeš. Samo zakaj ne?«

»Miren moraš biti.«

»Kajne da boš ostala, če bom miren, samo da te vidim in slišim?«

»Ostala bom, dokler bom mogla.«

»Vso noč? Zdi se mi, da je noč«

»Polnoč je že minila.«

»Ali boš ostala do zore?«

»Dokler bom mogla.«

»Prišla boš spet, kajne? Boš še predpoldne prišla?«

»Ko mi bo zopet mogoče.«

»Hvala ti, hvala!« Umolknil sem, od sreče omamljen. Lahno in tiho je stopicala po sobi, ponovno tako čudno plavajoča. Poklical sem jo: »Ali si ti prinesla ono posodo?«

»Jaz sem jo prinesla.«

»Zraven še luč in ta vonj. Kadar odideš, odneseš vso srečo, vse s seboj!«

»Spet bom prišla.«

»Spet boš prišla! Hvala Bogu!«

»Komu se zahvaljuješ?«

»Bogu.«

»Samo enemu in pravemu Bogu.«

»Seveda.«

Stresla se je, vitko telo je drhtelo. Zdela se mi je kakor bela lilija, ki jo ziblje vihar. Vendar nisem utegnil posvečati temu pozornost, ker sem hotel še več zvedeti od nje. »Od kod prinašaš te lepe stvari?«

»Od tod, kjer je moj dom.«

»Ali je daleč?«

»Takoj tu.«

»Kam jih odnašaš?«

»Tja.«

»Kaj je v steklenički, ki si mi jo prožila?«

»Solze, ki so bile prelite za menoj.«

»Solze?«

»Mnogo jih je bilo prelitih.«

»In te solze moram piti?«

»Ozdravile te bodo.«

Osupnil sem in ji hotel reči, kako nespametno sanjam; toda prišlo mi je drugo na misel, pa sem jo vprašal:

»Ali ti dovoljo priti k meni?«

»Dovoljo.«

»Pa tvoja mati?«

»Ne vprašam je.«

»Sredi noči k tujemu mladeniču?«

»Da, k tebi, dragi.«

»Kaj praviš?«

»Mir! Moraš biti tiho.«

»O, draga moja!«

Spet molk. Kaj je z menoj? Ali sploh lahko kdo razume, kaj sem občutil?

Vprašal sem jo:

»Nisi še povedala, kako se imenuješ. Tvoje ime je gotovo blagodoneče kakor glasba. Kako se imenuješ?«

»Amata.«

»Amata! Mila, sladka dragica!«

»Tiho, tiho!«

»Amata! Amata! Ljubljena! Ljubljena!«

Hotel sem skočiti iz postelje, hotel sem jo — tedaj je z bolestnim vzklikom izginila. »Amata! Amata!«

Povsod molk. Bila je pozna, temna noč. Luč je ugasnila, vonj se je razblinil, ljubkega bitja ni bilo več. Kraljevala je grobna tišina.

VII

Zasvital se je spet pust, meglen dan, a z njim so prenehali vročina in blaženi prividi. Kako sem si želel vročice in blodenj!

Ropotajoč po stopnicah je vstopil gospodar. Dobil me je sedečega, vrč z zdravilom njegove žene je bil prazen, jaz pa sem bil pri polni zavesti; zato se je zelo razveselil.

Nisem hotel priznati, da nisem okusil niti kaplje ogabne pijače. Vsaj jaz se tega nisem spominjal. Spomnil sem se samo divjih in nebeško lepih sanj. Morebiti pa sem v žeji vendarle izpil zdravilo?

Močno sem si prizadeval, da se otresem privida in zahvalim gospodarju. Prepričeval sem ga, da se mu bom oddolžil za njegovo nego in dobroto, da mi je rešil življenje. Toda čudno je bilo, da se ga nisem upal vprašati niti, kako me je našel niti kako dolgo že tu ležim. Čim manj sem hotel misliti na resnico, bal sem se dejstva, da živim, iz slabosti ali strahopetnosti, katere se nisem mogel iznebiti.

Gospodar mi je pripovedoval, da mu je ime Antonio Baffi, da ima v Porta-San Sebastiano hišico, majhen vrt, in da od tega dohodka z ženo siromašno živi. Pripovedoval je, da je njegov sin cestar nekje na Nemškem ali Francoskem. Imenuje se Sandro in je prav tako mlad kakor jaz. Pravil je, da je mislil, ko mi je strégel, vedno na svojega sina v tujini, in da mu žena Gigia ni baš slaba, četudi je včasih osorna. Prizadevno je zame skrbela; vsak dan sem dobil izvrstno zdravilo — citrono, gosto kuhano v črnem vinu — in močno juho; edino to sem lahko ves čas užival. Vsekakor je moral hoditi Sor Antonio tudi vsak dan celo v mesto po meso.

»Ves čas.«

Potemtakem sem že dolgo bolan ležal pri tujih ljudeh v nenavadni sobi.

Povprašal sem, kakšna soba je to. O, suha in zdrava, čeprav je brez okna. Blizu nje je bila druga soba, v kateri sta stanovala stara človeka. Perutnina, dva psa, svinje, ki sta jih pitala za prodajo, vse to je bivalo z njima pod isto streho. Moj konj je bil v neki drvarnici dobro oskrbovan. Hiša stoji že nekaj tisoč let, še izza starega Rima: »Roma antica, sapete!« Tedaj je še Nero gospodoval v Rimu. V tisti dobi ta soba ni bila stanovanje, vsaj za žive ne. Za mrtve. Vsekakor! Ta tisočletna zgradba je bila grobnica. Kdo bi temu verjel? Najbrže niso pokopavali mrtvecev v taki sobi s krasnim stropom in pisanimi stenami.

Mogoče stara grobnica... Da, da! V starodavni grobnici sem se boril s smrtjo, tu sem sanjal. —

Ali me je strah, ker bivam v grobnici?

Ne, niti najmanj!

Pogledoval me je negotovo in plašno. Dodal je, da se zares ni treba bati, četudi je bila to grobnica. Kakor hitro je kdo mrtev, je mrtev! To pa tembolj velja, če je pred tisočletji umrl.

Ta pač ne vstane!

Kajne? Kogar je pred tisočletji doletela smrt, od tega ni ne prahu ne pepela. Kako bi neki mogel vstati in strašiti ljudi?!

Sor Antonio se je v svojem prepričevanju razvnel. Pomiril sem ga in uveril, daima popolnom prav, a jaz da se ne bojim duhov.

Očitno mu je odleglo in šel je, da pove svoji »star!«, kako čudovito je njeno zdravilo delovalo. Hotel pa jo je tudi prepričati, da sem »galant'uomo« ter da bom, kakor sem obljubil, vso potrežbo dobro plačal.

Sedaj mi bo jed gotovo teknila. Takoj mi bosta pripravila najbolj debelo in mastno kokoš!

Sor Antonio me je v resnici ostavil povsem osuplega. Bival sem v starodavni rimski grobnici in v vročici se mi je prikazovala ljubka mladenka v rimljanskem oblačilu, s starinsko svetilnico, vonjavimi dišavami in latinsko govorico. Če ni bilo to čudno naključje, potem ga sploh ni na svetu.

Razmišljal sem, komu je bila podobna ta milina; prav oni mladi Ciocciarki. Šele zdaj sem se domislil grozovitega umora v krčmi »di Mezza Via« na Apijski cesti. Vsega sem se natanko spominjal, kakor da bi zrl one žalostne oči trpinčene mlade žene, ki stopi poleg umorjenega moža, oškropljena s krvjo; vidim jo, kako stopa poleg svojega dragega, ubijalca, preko puste in mrke Campagne, bližajoč se razdejanemu grobišču; vidim ju, kako sta izginjala v rumenkasti megli soparnega južnega vetra.

Te žalostne oči so bile podobne prikazni.

Spomnil sem se tudi onega nočnega jahanja, onega bega preko Campagne in strahu, da bi me

9

NORAH LOFTS DIVJINA CVETE

— Ko je napočil dan pogreba, so se ljudje seveda sramovali svojega početja; tihi in ponižni so stopali za krsto. Tvojega očeta ni bilo, pač pa je bil njegov hlapec, ki se je pri divjanju najbolj izkazal ter je zvečer v krčmi ponosno razkazoval mošnjo, polno denarja, ki gotovo ni bil pošteno zaslužen. Predrzno je stal ob odprtem grobu, dokler mu ni nekdo svetoval, da bi bilo bolje, ako bi odšel.

— Na dan pokopa sem pozno zvečer še delal na svoji njivi, nedaleč od Madgesove kolibe. In nenadno zaslišim divje dekletovo vpitje. Pomislil sem, da jo je znova premagal obup in spomnil sem se, da je pač čisto sama v hiši. Pohitel sem torej tja in skozi okno sem videl, kako tvoj oče skuša strgati dekletu srajco s telesa. Dekle pa je kričalo kakor v smrtnem strahu. Planil sem v hišo. Tvoj oče, Filip, je močan človek, mene pa je zgrabil bes, da sem ga do nezavesti pobil na tla. Linda se me je oklenila in je vpila, da je zaupala graščaku in da je on kriv smrti njenega očeta. »Vzemite me od tod!« me je rotila in tudi o tebi je govorila; da si se odpeljal v London, da bi ji našel drugo pribežališče in da ve, kje stanuješ.

— Vedel sem, da v Marshalsei zame ni več prostora, ker sem se drznil napasti graščaka, in tedaj sem se spomnil, kaj si mi bil pripovedal o načrtih gospoda Goreja. In tako sem v največji naglici prodal vse, kar sem imel, najel v poštni kočiji prostor zase in za Lindo in se odpeljal v London. Našla sva hišo v Novi ulici — nikoli mi ne bo šlo v glavo, kaj te je nagnalo, da si šel v táko razbojniško jamo — in debela ženska nama je povedala, da si umrl. ‚Davi so ga odnesli', so bile njene besede. To je Lindo docela potrlo. ‚Izgubila sem svojega zadnjega prijatelja, svojega edinega prijatelja', je vzdihovala. Jaz pa sem takrat začutil, kako se me je dotaknila močna Gospodova roka, in jasno sem spoznal, kaj želi Bog od mene. Zalo, ubogo dekle sámo v velikem mestu, polno zaupanja do slehernega, ki bi ji rekel lepo besedo...

— Videl sem pred seboj njeno bodočnost in ničesar drugega ni bilo v njej kakor nevarnost in življenje v grehu. Tudi sem jo videl tisti večer golo pred seboj, kajti pohlepna roka tvojega očeta ji je bila raztrgala obleko. In tako sem storil tisto, kar je bila pred njo in pred Bogom moja dolžnost. Davi sva se poročila. Sprva, ko sem izpregovoril z njo o tem, je bila osupla, a bila je božja volja in Bog je mogočen bojevnik...

S temi pobožnimi besedami je Eli končal svoje pripovedovanje in hkratu upanje vsega mojega življenja. Ves otrpel sem sedel tam, pod vplivom teh usodepolnih, grozotnih besed.

O, Linda, vem, kakšna si bila tisti večer v lahni nočni srajci! Tako lepa... tako sladka... tako poželjiva. Vem, kako se je v velikem, okornem možaku nenadno prebudilo poželjenje, ko si se stiskala k njemu, brez pomoči in vsa objokana, črni lasje pa so se ti vsipali po ramenih in ti je bil obraz od strahu in groze bled kakor bela vrtnica... Božja volja, je dejal Eli. O, Linda, bila si zbegana in prestrašena, ko ti je Craske povedala, da sem umrl... Ko pa bi bila počakala, dokler se ne bi prepričala, da sem res mrtev..., dokler ne bi spet našla človeka, ki bi ga lahko ljubila...

A nihče ne sme ničesar izvedeti, tudi ti ne, Linda — najmanj ti! Ne beseda, ne pogled me ne sme izdati. Kajti kamor koli boš šla, ljuba, povsod te moram spremljati. Biti moram v dobrih odnosih z Elijem. Odkar sem spoznal, da je moja noga neozdravljiva, je to najbridkejša čaša pelina, ki jo moram izprazniti. Trdno moram stisniti zobe, da mi ne bo prišla nepremišljena beseda preko ustnic — z iglami si moram prebosti kožo na rokah... z vso močjo se moram premagovati, da ne naslonim glave tu na stol in ne začnem ihteti... ihteti... ihteti...

»Govoril sem z gospodom Gorejem o tvoji želji, Eli, da bi šel v Ameriko,« sem rekel kar sem mogel mirno. »Išče sposobnih ljudi. Pa... zdaj si se najbrže premislil? Čeprav vem, da se v Marshalsei ne moreš vrniti...«

»Zakaj naj bi se bil premislil? Od trenutka, ko sem pobil na tla tvojega očeta, stavljam vse svoje upanje v gospoda Goreja. Ako

orožniki ne obdolžili umora. V spominu mi je ostalo, kako sem gologlav in razgaljenih prsi begal okrog. — Obolel sem, drugače ni moglo biti. Pravo čudo, da sem živ.

Sedaj sem od nekod zaslišal gospodarjev glas. Sor Antonio je pojasnjeval svoji, ne prav ljubeznivi ženi, kako meni, da bo napravil z menoj še dobro kupčijo. Po glasu signore Gigie sem sodil, da mi bo kmalu postregla z juho najboljše kokoši. Te sem bil pa potreben, ker sem hotel oditi. Čez nekaj ur bom odšel, da se le okrepim. Gospodar mi bo priskrbel voz, da odrinem iz tega groba na plan, na sonce, nazaj v življenje!

Spodaj sta šepetala, vendar sem razumel njun razgovor:

»Zakaj si mu pravil o naši hiši?«

»Kaj sem mu povedal? Da živimo v grobnici?«

»Seveda.«

»On se vendar ne boji.«

»Saj veš, kaj mislim.« (Nadaljevanje)

Kako se celijo rane

Tudi vi ste se kdaj urezali ali na drug način ranili. Če se je rana zacelila, ste dejali, da gre to pri vas pač vedno v najlepšem redu. Toda — in to je umljivo— pri tem gotovo niste premišljali, kako se rane prav za prav ozdravijo, naj si je to tudi področje, ki stoji ob začetku vse človeške zdravilne umetnosti in mu tudi današnja kirurgija posveča največjo pozornost.

Kaj se prav za prav dogaja, kadar se urežete?

Vzemimo, da so roboviureza gladki in ležijo, ker jih drži morda obveza ali šivi, tudi gladko drug ob drugem: v tem primeru se rana zaceli sama od sebe in brez obotavljanja. Vsaka vrsta stanic, ki jo je urez prizadejal, na primer pri kožnih ranah površnica, stvori mlade stanice svoje vrste, ki malo izgubo substance hitro nadomestijo. Če pa gre za večje izgube, je nastala v prizadetem območju temeljitejša motnja v obtoku in preobremenitve s krvjo v kapilarnih žilicah. Krvna tekočina se nabira v okolišnem tkivu, da »oteče«. Ti znaki povzročajo občutek toplote, a zaradi pritiska oteklih delov na živce in zaradi spremenjenih napetosti se pojavijo bolečine.

Pojavi, ki so spočetka omejeni samo na okolico rane, vzdramijo pomožne sile vsega telesa. Predvsem prikličejo na pomoč vojsko belih krvnih telesc. Ta se vržejo na razdejanje stanice, na nesnago, ki je zašla v rano, in na bakterije v njej ter jih skušajo napraviti neškodljive s tem, da jih »požirajo«. Velik del teh belih krvnih telesc, ki sestavljajo »gnoj«, plačuje svojo pomoč s smrtjo, drugi del, ki je požrl, kar je mogel uničenih stanic in bakterij, pa se umakne v notranjost telesa, da opravi tam svoje delo do konca. Telo razpolaga skoraj z neizčrpnimi rezervami teh svojih drobnih, belih zaščitnikov, te svoje »zdravstvene policije«, kakor so jo imenovali. Nastajališča belih krvnih telesc preidejo v najživahnejše delovanje in odpošiljajo vsak trenutek nove čete v ranjeno področje. Te čete pa imajo mimo tega, da uničujejo in odpravljajo nevarne bakterije in nezaželene delce ter snovi, še to nalogo, da zalagajo stanice okrog rane z redilnimi snovmi, ki jih te potrebujejo, da bi se mogle deliti, to je množiti, ter nadomestiti izgube substance. Pomisliti moramo, da so v rani presekane tudi žile, ki drugače oskrbujejo tkivo s hrano. Zanimivo je, da se ob tem dogajanju nenadno zbude stanice, ki so mirovale morda desetletja, v aktivno življenje in se pričnejo deliti. Mobilizacija belih krvnih telesc in krajevni pojavi ob rani pa niso edina posledica ranitve, temveč znano je, da se tedaj okrepijo tako imenovane obrambne sile vsega organizma. To dejstvo je neki raziskovalec izkoristil celo za to, da je z dobrim uspehom zdravil neka obolenja srčnih zaklopnic. S tem, da je ožgal na kakšnem mestu pacientovo kožo in jo ranil, je priklical na pomoč vse obrambne sile v organizmu.

So pa še drugi pojavi in zakoni, ki sodelujejo pri celitvi ran. Eden teh zakonov je na primer zakon o ustaljenem številu stanic. Po novejših raziskavah moramo domnevati, da mora zavoljo ravnovesja med telesnimi soki in stanicami, določeno število stanic ostajati približno konstantno. Če se to ravnovesje zruši, nastane neka samodelna množitev stanic, ki naj bi prejšnje razmerje obnovila. Bela krvna telesca in njih presnovnine so tu le dobrodošli pomočniki, kajti novejši poskusi z živim tkivom izven telesa so pokazali, da se rane zacelijo tudi tam, kjer ni nobenih krvnih telesc. Saj vam bo znano, da obstoje načini, po katerih se dado stanice odraslega telesa ohraniti žive in za množitev sposobne tudi zunaj telesa, in sicer v primernih redivih. Pri tem lahko ustvarjamo tkivne komplekse vsake starosti, to se pravi stanične kulture, ki so podobne staničju v mladem organizmu ter krepko rasejo, in druge kulture, ki so, kakor v starem organizmu, že prenehale rasti. Če pa takšno stanično kolonijo urežemo ali pa ji izrežemo neki del, tedaj se rana, ki je pri tem nastala, ozdravi sama od sebe, ne da bi ji bilo treba belih krvnih telesc. Stanice veznega tkiva imajo pri tem tako rekoč vlogo lepiva. Pri ranah na koži se stanice površnice razširijo preko stanic veznega tkiva in podobno je z ranami v raznih drugih organih. Njih delovanje se popolnoma obnovi. Pri zelo velikem številu organov pa se rane zacelijo le z brazgotinami, skrčitvami ali žuljavami, kar delovanje teh organov otežuje in ga lahko celo onemogoči.

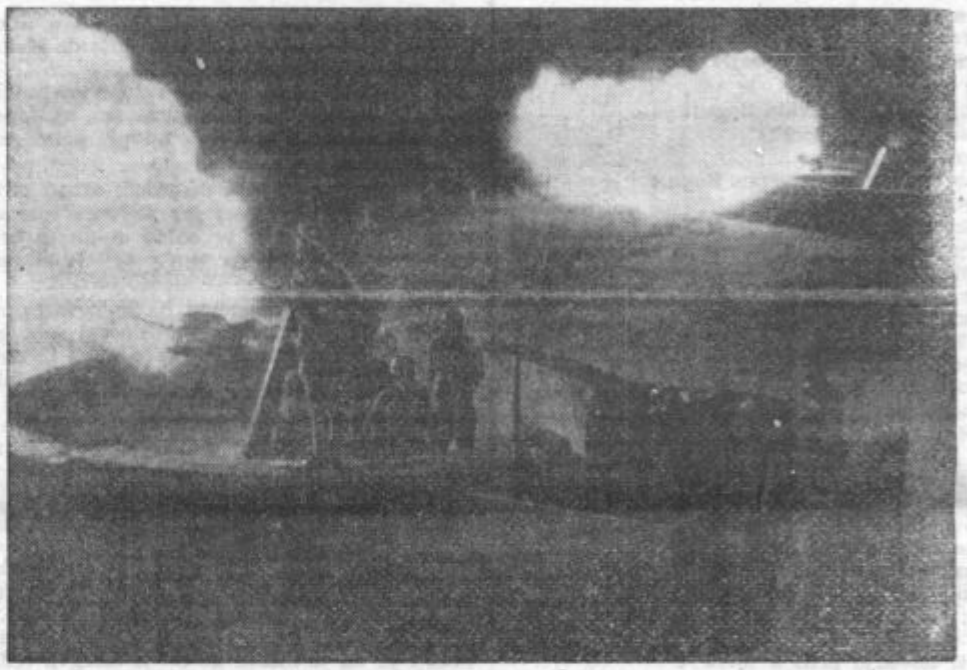

V hipu zažare žarometi. Sovjetski čolni so poizkušali v varstvu teme približati se obali. S posebnimi napravami so ugotovili njihovo bližanje, naenkrat pa so zažareli žarometi in baterije so obsule napadalca z ognjeno točo težkih granat. Spopad se je končal z umikom sovražnika.

naju vzame s seboj, odpotujeva. Moja sestra Keziah ima dovolj denarja; od nje si bom izposodil, kolikor potrebujem za opremo in ostale izdatke. Hrepenim po deželi, kjer so ljudje svobodni in enaki pred božjim obličjem; po deželi, kjer lahko človek orje lastno njivo in v miru sedi pod streho svoje hiše. Tam ne bo ne krčem ne pregrehe, ne plodišč papizma ne graščakov in ne dela za druge.« Nenadno je vstal in stopil k oknu, tako da je njegova senca zamračila vso sobo. In ko je zdaj nekoliko po svoje povedal svetopisemske besede, mu je glas zvenel kakor hrumenje orgel, poln upanja in vere: »Divjina in puščava bo prijetna in pustinja bo veselo vzcvetela kakor rožni grm.«

Komaj je končal, že je Linda odprla vrata in pogledala v sobo. O, Linda, srce v prsih me boli od hrepenenja po tebi! Ni bila moja krivda, da me je napadla kuga, da sem stanoval v umazani ulici, kjer nikomur ni bilo mar, ali sem živ ali mrtev. Storil sem to zaradi tebe, da bi tebi lahko pomagal in zate bom delal vse, v vsem svojem življenju!

»Vzcvetela kakor rožni grm!« Spet in spet so se mi porajale te besede v izmučenih možganih — a nisem jih spravljal v zvezo z mislijo na divjino nekje daleč in nekje v bodočnosti. Tu ob meni je cvetela roža — a ne zame...

DRUGA KNJIGA

Preveč dolgočasno bi bilo, ako bi hotel naštevati vse podrobnosti priprav za potovanje, vse naše dolge razgovore, naše nade in razočaranja od tistega dne, ko smo sklenili, da pojdemo v Ameriko, pa do resničnega odhoda.

Vendar je nekaj, o čemer bi gotovo marsikdo hotel vedeti kaj natančnejšega, pa se v popisovanju potovanj in podobnih delih vendar tako malo govori o tem: vprašanje denarja. Prebral sem mnogo knjig te vrste in vedno znova me je presenečalo, da sploh ne govore o tem ali le mimogrede omenjajo, kako prideš do denarja, potrebnega za tako podjetje. Da omenim en sam primer — vse, kar sem imel, odkar sem bil izgubil svojih petdeset funtov, je bila borna obleka, ki sem jo imel na sebi. Kako preprosto je reči: »Zdaj pa pojdemo v Ameriko!« Kadar berem kaj takega v knjigah, je vedno moje prvo vprašanje: »Odkod dobijo ljudje denar za tako dolgo vožnjo?« Zato hočem najprej izpregovoriti o tem.

Linda je bila brez premoženja pa tudi Eli ni imel skoraj ničesar. Vse življenje je garal in se le s težavo preživljal, ne da bi si bil mogel kdaj kaj prištediti. Nasprotno pa je bila njegova sestra Keziah premožna. Nekoč je strégla nekemu čudaku; in možak ji v znak priznanja ves čas ni dal ničesar razen majhnega nakita. Ko pa je čudaški samec umrl, se je izkazalo, da ji je bil že pred desetimi leti volil svojo stanovanjsko hišo v Ludgate Hillu, svoja skladišča v Bread Streetu in dva tisoč funtov v gotovini. Keziah je nepremičnine v Bread Streetu takoj prodala in ker je zdaj sklenila, da bo delila usodo svojega brata, je prodala še hišo v Ludgate Hillu. Tako je torej krila lastne izdatke ter izdatke svojega brata in njegove žene. In trenutno je bila dovolj zaslepljena, misleč, da bo tako imela oblast nad Elijem. Žal pa je Eli vse preveč verjel apostolu Pavlu, ki pravi, da je moški ustvarjen po božji podobi, dočim mora biti ženska, ki jo je Bog pozneje ustvaril, v vsem podložna možu.

Natanael Gore je imel kajpak dovolj denarja in je prevzel nase tudi kritje izdatkov za odpuščenega pastorja ter dva mlada obrtnika po imenu Harry Wrihgt in Tim Dendy. Oliver Lomax je bil premožen trgovec z usnjem, ki ga je mikal puritanski značaj novih izseljencev, dasi ni bilo povsem jasno, kdo je dal podjetju že v naprej tako strogo verski značaj. Gore gotovo ne, o tem sem bil prepričan. Poleg trgovca z usnjem, vdovca s hčerko, se je udeležil podjetja tudi njegov brat, slaščičar, nadalje njegova žena in hčerka; in vsi so bili jako ponižni pred Oliverjem Lomaxom, kajti ta je očitno imel nabasano mošnjo.

Jaz sem dobil potrebni denar od očeta. Prodal sem mu svojo pravico prvorojenega in sicer daleko bolj ugodno kakor nekoč Ezav, ki je dobil zanjo le ničvredno lečo. Jaz pa sem dobil svojih tisoč funtov!

Natanael Gore, ki se je bil med tem vrnil s svojega dolgega potovanja ter se z največjo gorečnostjo posvečal pripravam za izselitev, je bil močno presenečen, ko sem mu povedal, da sem sklenil potovati z njimi.

»Filip, vi morate vendar imeti pred očmi Marshalseo,« me je opomnil. »Naj se še tako slabo razumete z očetom, vseeno bodo ne-

Dve mladenki v zabavišču

V varietéju »Hrast« v Libercih je sedela v loži družba štirih oseb: tvorniška zakonska dvojica iz Jablanice, njuna hči, mlado, živahno bitje, in eleganten mladenič, ki si je neumorno prizadeval dvoriti razvajeni gospodični. V srednji loži, ki je bila oddeljena od prve le z ozko deščico, so sedeli trije gospodje, njih veseli obrazi so kazali radostno vinsko razpoloženje. Zabavali so se glasno, ne meneč se za nikogar, tako da so v loži zraven razumeli vsako besedo.

Na odru se je pojavila mlada pevka. Dražestna, plavolasa osebica, brezhibnih nog, stara osemnajst let. Pela je smelo pesem: »Pojdi z menoj v bar!« Vzpodbujena po ploskanju je dodala še: »Majhna deca mora iti spavat.« Zopet smeh, odobravanje, vzkliki.

»Gospod plačilni,« je dejal eden izmed gospodov, prav na glas, »ali ne bi pozvali gospodične, ki je pravkar pela, da prisede k naši mizi? Plačilni se je pomembno nasmehnil in izginil. Zakonska dvojica poleg je s skrbjo pogledala na hčer, ki se je delala, ko da ni nič opazila.

Čez nekaj časa se je plačilni vrnil, na obrazu mu je bila videti zadrega, ko je povedal, da se gospodična oprošča, češ, da danes ni razpoložena in da namerava takoj domov. Eden od treh gospodov, ostala dva sta ga imenovala Gusti, je dejal smeje se: »Bomo že naredili!«

Vstal je in na tihem izpregovoril nekaj besed z ravnateljem. Čez nekaj minut je že sedela pevka pri treh gospodih.

Mlado dekle v sosednji loži, imenovano Suzi, je radovedno napenjalo ušesa, da bi čulo, kaj se bo zgodilo. Njeni starši so se nemirno premikali sem in tja; mladi mož, ki ji je dvoril, pa je z živahnim šepetanjem skušal odvrniti njeno pozornost od sosednje družbe.

»Gospodična Pepi,« je galantno izpregovoril eden izmed gospodov, »zakaj ste se dali tako prositi, da pridete k nam? Saj vam ne bomo storili nič žalega! Ste že večerjali?«

Pevačica je odkimala in naročila. Potem je rekla: »Sicer nisem dolgočasna, lahko mi verjamete. A danes nisem razpoložena. Prejela sem materino pismo, da je zbolela za špansko.«

»Od matere?« jo je vprašal prvi gospod nezaupljivo. »Ali ta mati nima brk? Kdo ve, kdo vam pisari? Zakaj pa nimate matere pri sebi?« Pri tem se je šegavo smejal.

»Mati živi pri mlajši sestri, ki jo potrebuje, ker je stara šele deset let. Jaz sama sem stara dovolj, da pazim nase.«

Trije gospodje so se osuplo spogledali. Pričakovali so razgovora z dvoumnimi šalami, namesto tega pa morajo uživati ta »družinski čaj«.

»Imate častilca?« jo je vprašal drugi gospod kar naravnost.

»Oh, kaj pa mislite,« je smeje se vzkliknila mlada pevka. »Sto oboževateljev, ki ploskajo vsak večer, da, toda enega? Ne!«

»Ampak, gospodična Pepi,« je menil tretji gospod dvomeče: »Čemu pa ste pravzaprav pri varieteju?«...

»Ker ljubim svoj poklic,« je odvrnila skoraj plaho, tako da je bila v tem trenutku videti kakor otrok. »Potomka sem stare igralske družine. Moj oče je bil igralec na dvorni operi, moja teta je ena prvih igralk v prestolici. Hotela sem na vsak način h gledališču. Da bi se privadila čisti govorici, sem prišla v Liberce, kjer nastopam kot subreta in igralka. Od jutri naprej ne bom več pela. Predstavljali bomo enodejanko, v kateri bom imela glavno vlogo. Morda pridete gospodje jutri?«

Obrazi teh gospodov so postajali med pripovedovanjem zgovornega dekleta vedno daljši. Mlada dama v srednji loži, ki je pričakovala kaj drugega, je zopet vneto čvrčala s svojim kavalirjem in ni več prisluškovala.

»Ali ste tu izpostavljeni mnogim skušnjavam?« je vprašal prvi gospod.

»Teh ne manjka,« se je zasmejala pevka. »A vse je do mene močno prijazno. Glede tovarišic se ne morem pritoževati, so mnogo solidnejše, kakor jih ljudje sodijo.«

»In gostje?«

»Moj Bog, marsikaj se pripeti! Če se kdo izpozabi, grem stran. In če to ne pomaga, povem ravnatelju, ki je vrl in ljubezniv mož; ta takoj napravi red!«

Pevka je poredno pomežiknila in pila. Eden izmed gospodov pa še ni obupal. »Ali bi poljubili koga izmed nas?« jo je vprašal nepričakovano.

»Ne!« je odgovorila naglo.

»Zakaj ne?«

Pogledala je vse tri po vrsti. »Ker mi nihče od vas ni všeč!«

»Ako pa vam bi bil kdo izmed nas všeč?«

»Potem še manj!« je odgovorila in se glasno zasmejala.

»Gospodična,« je dejal Gusti resnega obraza. »Sami ne veste, kaj zaigravate s svojo kujavostjo. Jaz sem zelo vpliven človek. Reči mi je treba samo besedo, pa ste nameščeni na prvem odru prestolice. Toda biti morate ljubeznivi do mene. Ljubeznivi! Razumete, kaj mislim.«

Pevka je ogorčeno vstala: Če boste pa tako govorili!...

Hotela je oditi, a zadržali so jo. In razgovor se je sukal v dostojnih mejah. Pevka je pripovedovala o svojih malih pustolovščinah na odru, trije gospodje so pa premlevali več ali manj izmišljene doživljaje.

V sosedni loži je vse utihnilo. Roditelja sta se zanimala za oder, njuna hči, pa je še vedno govorila s svojim dvoriteljem:

»Ne da se nič več storiti.«

»In jaz?« je vprašal mladenič strastno. »Moja usoda vas torej ne zanima?«

»O, da,« je zategnila mlada dama. »Zelo me zanimate, a vi veste, da bi moja roditelja ne privolila v najino zvezo. Sicer pa, kdo ve, čemu je to dobro!« Poredno se je ozrla vanj. »Saj ostaneva še nadalje dobra prijatelja. In kdo ve... pozneje...«

»Nu?« je vprašal, ko je umolknila in ga pogledala z bleščečimi očmi. »Kasneje? Ali mi dajete za pozneje kaj upanja?«

Smeje se ga je pogledala: »Zabeležila vas bom pred drugimi kot hišnega prijatelja. Toda nekaj zabeležb že imam, to vam takoj povem!«

»Koliko?« je vprašal.

Pomišljala je trenutek: »Tega vam ne morem natančno povedati, a da pridete kmalu na vrsto, to vam obljubim.«

*

Med obema ložama v parterju je sedel samcat gospod, ki je prozorno opazoval dogajanje v obeh ložah. Mala pevka, ki so jo sámo metali valovi življenja sem in tja, je branila svojo krepost — in mlada dama iz takoimenovane dobre hiše, ki so jo nedvomno od najnežnejše mladosti skrbno vzgajali, je ljubimkala na poroglijiv način.

Osameli gospod v parterju je vstal in zaklical z glasom, kakor da se končuje dejanje:

»Natakar, plačam!«

R. Kolar

Kako lahko uganeš starost svojih prijateljev?

Ali veste, kako lahko uganete starost vsakega človeka? Pazite dobro in lahko boste s to »čarovnijo« vsakogar presenetili.

Reci prijatelju: »Napiši na list papirja svojo starost tako, da ne bom videl števila.«

»Podvoji jo.«

»Prištej 4 zraven.«

»Pomnoži število, ki si ga zdaj dobil, s 5 in prištej k temu 12.«

»Dobljeno število pomnoži z 10.«

»Zdaj mi povej število, ki si ga dobil.«

In ko vam prijatelj pove to zadnje število, morate na pamet odšteti od tega števila 320. Prvi dve številki dobljenega števila vam povesta starost vašega prijatelja.

---

kega dne polja in grad vaši. Ako vas ne veseli živeti ves čas na deželi, pač lahko daste hišo v najem mlajšemu bratu, vi pa si najamete stanovanje v Londonu in prebijete večji del leta v prestolnici.«

»Z vami pojdem v Ameriko,« sem ponovil.

»Vendar ne razumem dobro, kaj vas je nagnalo k temu, dragi prijatelj. To ni kratka pot; resno podjetje je to in meni se vse tako zdi, da ste prenaglo prišli do tega tehtnega sklepa. Ko sva se zadnjič pogovarjala pri čaši vina o mojih načrtih, očitno še niste imeli namena, udeležiti se odprave.«

»Od takrat se je zgodilo toliko reči...«

Nasmehnil se je in njegove bistre, majhne oči so se za trenutek zasvetile. »Videti je, da ste se zagledali v zal obraz, Filip! Nisem še prestar, da se ne bi spominjal, kakšno gorje lahko povzročijo lepe oči. Ampak zaradi tega nikar ne zanemarite vseh svojih življenjskih načrtov. Dragi mladenič, mnogo lepih oči je še na svetu in k tem ali onim spada tudi nežno srce.«

Takrat sem se spet zavedel svoje nebogljenosti, svoje borne zunanjosti in najbolj svoje osovražene telesne napake, in malodušnost se me je polotila, ko sem videl, da me imá Gore za zaljubljenega, vzdihujočega mladiča. Zato sem nekoliko zviška dejal: »Moj sklep ni v nikaki zvezi z lepimi očmi, gospod Gore. Ali res ne raumete, da bi rad imel nekaj, kar bi bilo zares moje? Nekaj, kar bi si pridobil z lastnimi močmi? Vsak kos zemlje, ki bi ga dobil od svojega očeta, bi se mi zdel nečist, umazan s spomini... o, s kakšnimi spomini! Zares mi ne bi bilo v posebno zadovoljstvo posedovati polje, na katerem je Eli odvrgel orodje, da je pohitel na pomoč dekletu, nad katerim se je hotel spozabiti moj lastni oče!«

»Da, to razumem,« je prikimal Gore. »Vendar še enkrat dobro razmislite o vsem. Življenje v novem svetu ni lahko! Vsaj nekaj časa ne bo tam nikakih udobnosti. Naj vam je življenje prineslo še toliko razočaranj, preživeli ste jih v miru in v obilju, v varnem zavetju lepe hiše, obdani s služabniki...

»Za silo znam mizariti in spoznam se na kovačijo,« sem mu segel v besedo. »In močnejši sem, kakor je videti. Čeprav ne bom mogel hoditi za plugom kakor Eli, mi bodo moja sredstva dopuščala, da vzamem s seboj enega ali dva druga. Andy Seeley je poleg Elija najbistrejši dečko v Marshalsei. Rad me bo spremljal v Ameriko.«

»In od kod mislite dobiti sredstva, Filip?«

»Seveda od očeta.«

»Morda vam jih ne bo hotel dati?«

»O, pač! Kupčijo sklenem z njim; Ezav je prodal svojo pravico prvorojenca za kuhano lečo. Jaz pa hočem imeti za to svojih tisoč funtov — potem lahko moj brat Karel mirno prevzame dediščino po očetu. Že zdaj mu je zagotovljen moj blagoslov.«

Gore se je smehljal in ni več ugovarjal. In tako sem si izposodil denar za vožnjo v Colchester. Tam sem imel srečo, da sem našel človeka, ki je bil namenjen s svojim vozom v Marshalseo. Ondi, kjer zavije pot proti graščini, sem zlezel z voza, plačal in šel peš dalje.

Bil je topel, blag septembrski večer; počasi se je mračilo. Glogovi grmi v parku so bili polni rumenkastih jagod in marsikak list je že imel rjavkast nadih, ki me je spominjal Lindinih oči. Zahajajoče sonce je ozarjalo oblake za menoj; pred menoj se je prikazala domača hiša in v tej hiši je živel človek, po čigar krivdi sem izgubil Lindo. Divje je vzplapolala v meni mržnja do njega, skozi dolga leta vedno nanovo poživljena mržnja, in ko sem zdaj obstal pred njim, nisem bil sam v svojih lastnih očeh prav nič podoben ponižnemu beraču.

Oče je sedel v veži. Pred njim na mizi je stala steklenica in na kolenih se mu je dobrikal njegov najljubši pes. Ko sem vstopil, je počasi dvignil glavo ter rekel s porogljivo malomarnostjo?: »Tako, tako, izgubljeni sin je zapravil denar in se je vrnil domov!«

Meni pa je znova kakor plamen zagorelo v možganih, da nisem prišel kakor berač, ne kakor izgubljeni sin, ne kakor bedni pohabljenec, marveč da stojim kot mož pred možem, ki mi je storil toliko hudega, da tega nikoli več ne more popraviti. Pač pa lahko omili storjeno mi krivico, in pri Bogu, to bo tudi moral!

»Nekaj se moram pogovoriti s teboj,« sem izpregovoril, »a ne bom te dolgo zadrževal.« Nekaj časa niti opazil nisem, da ni docela trezen, tako mi je sovraštvo zaslepilo pogled.

V kratkih besedah sem pojasnil očetu namen svojega prihoda. »Dobro vem, da te razburja že zgolj pogled name, da se me sramuješ, da bi raje videl, če se ne bi bil nikoli rodil. Bili so dnevi, ko so me bolela tvoja čuvstva, hudo bolela; a zdaj mi niso čisto nič važna — nič drugega nočem, kakor izkoristiti jih. Odrinem — v Ameriko. Ne bom se vrnil! Ne zahtevam najmanjšega koščka tvojega polja, mar

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Rdeča pesa pozimi. Rdečo peso uporabljamo ponajveč za solato, za zimo pa jo vlagamo v kis. Rdečo peso lahko vsestransko uporabimo, zlasti pozimi, ko je zelenjave malo. Tudi v zdravstvenem pogledu je veliko vredna, ker vsebuje mnogo vitaminov. Kadar pripravljamo rdečo peso, moramo gledati, da pri snaženju ne poškodujemo korenine, ker bi pri kuhanju iztekel ves sok. Zato je bolje, ako jo kuhamo neolupljeno. Zelo okusne, dasi pri nas malo znane so juhe iz rdeče pese. Narodna jed Ukrajincev je »boršč«, ki je zelo izdatna cenena juha.

Boršč. Koreničje (peteršilj, zeleno, korenje itd.) očistimo, olupimo čebulo, vse zrežemo in dušimo na žlici zabele. Potem zalijemo z vodo, pridamo polovice zrezane zelnate glave, sol in — če imaš — prekajeno klobaso ali kakšno drugo meso ter pustimo, da se vse skupaj kuha. Medtem spečemo v pečici 3 neolupljene rdeče pese, in ko je juha skuhana, peso olupimo, jo narežemo in jo pridamo v juho. Nazadnje juho zalijemo z osminko litra kisle smetane ali umetnega mleka, ki smo ga razžvrkljali z žlico moke in narežemo vanjo klobaso ali meso. Gre pa tudi brez tega.

Dunajska juha. 3 do 4 rdeče pese olupimo in skuhamo do mehkega ali zmeljemo na stroj. Iz žlice (presnega) masla in moke naredimo bledo, redko prežganje, denemo vanj peso in cvremo. Potem to razredčimo z vodo, osolimo, pridamo malce sladkorja (po okusu) in pokuhamo. V skodelici kisle smetane ali umetnega mleka razžvrkljamo žlico moke, zalijemo peso in samo segrejemo, ne prekuhamo.

Domači pristni čaj

Vojna današnjih dni je postavila gospodinjo pred mnogo težkih vprašanj, med drugimi tudi, kako nadomestiti razna inozemska hranila, ki se dobe le še za drag denar ali pa sploh ne več. Med te spada tudi pravi ali ruski čaj, ki raste na Kitajskem, Japonskem, v Indiji in na nekaterih otokih. Ime »ruski« čaj je dobil zaradi tega, ker so ga nekatere veletrgovine razpošiljale preko Rusije.

Za ruski čaj nabirajo mlade liste nekaterih kamelij (camelia japonica — sinensis in assamica) in jih puste zveneti, nakar jih stlačijo, da se vnamejo, nato pa »fermentirajo«. Listi vsebujejo coffein (= thein) theobromin, theophyllin, črešlovino in eterična olja. Uživali so ga že 3000 let pr. Kr. Najboljši je »Shan« čaj, ki raste v pokrajini Shan blizu Birme. A ker je silno drag, ga v Evropi le težko dobiš.

Med našim rastlinstvom imamo obilo nadomestkov za pravi čaj, ki so, če so pravilno pripravljeni, celo boljši in okusnejši od ruskega čaja, poleg tega pa še neprimerno cenejši. Po okusu je najbolj podoben pravemu čaju čaj iz mešanice rastlin, ki jih lahko sami naberemo. To so mladi listki in vršički naslednjih rož: božjega drevca (ilex), prvenca (asperula), jagodnjaka (fragaria), breze (betula), kopitnika (asarum) — pazi, da ne utrgaš tudi gomolja, ki je sicer zdravilen, a strupen! — trave devetih grbov (alchemilla) in trpotca (plantago). Naberemo le mlade, cele in neobjedene lističe, in to le ob suhem vremenu. Nabrano prinesemo domov, kjer jih skrbno pregledamo in izločimo zemljo, suhe dele itd. Nato stresemo vse na čisto desko, da ovene, ne sme se pa posušiti. Medtem sešijemo platneno vrečico in ko je listje dovolj velo, ga močno stlačimo vanjo. Ko je vrečica polna, jo zavežemo in trdo povijemo s povojem pa z volneno cunjo. Nato obesimo vrečico nad štedilnik, a precej visoko, da ni na vročem. Zaradi stisnjenja in toplega zraka od ognjišča se listi vnamejo in se prično v njih razne snovi spreminjati, razkrajati, odnosno spajati — čaj se »fermentira«. Tako ga pustimo do 7 ur, nekoliko manj ali dlje, kar je odvisno od toplote ognjišča in zrelosti listja, zato je nekoliko dvomljivo, da bi takoj prvič pogodili in dobili res izboren čaj. Treba bo pač nekajkrat poizkusiti, saj tako nič ne stane. Od časa »fermentiranja« je namreč vse odvisno. Ko je čaj dovolj ogret, ga zopet stresemo na desko in primerno posušimo, da se nam med shranjevanjem ne pokvari.

Gospodinjske pomočnice in stanovska izobrazba

Z zadovoljstvom sem prečitala članek gospodinjske pomočnice v zadnji številki »Domovine« kot odgovor na članek »Naše gospodinje in gospodinjske pomočnice«, ki je bil objavljen teden dni prej.

Vprašujemo se: zakaj tako nesoglasje med gogospodinjo in služkinjo? Saj včasih ni bilo tako hudo. Res, da ne. Razen v družinah bogatinov so gospodinje same delale ter so imele poleg sebe v pomoč dekle, ki se je vsega dela naučilo od gospodinje. Skupaj ste delali in se sporazumeli. Gospodinja, ki je sama delala, je znala ukazovati in ni zahtevala težkega dela nad telesne moči dekletove. Dekle pa je gospo ubogalo in jo spoštovalo. Tako je bilo mogoče skupaj živeti po več let, ali celo po več desetletij. Seveda so bile tudi takrat izjeme, kakor na primer Korenova Neža na Poljanah, pri kateri ni ostalo nobeno dekle in upam, da je danes nobena ljubljanska gospodinja ne dosega v njeni vihravosti.

Pred nekaj desetletji so gospodinje še same delale in učile preprosta dekleta gospodinjskih del. Danes pa razne gospodinje ne poznajo napora in truda gospodinjskega dela in tudi ukazovati ne znajo, ker hodijo same za zaslužkom in imajo druge skrbi. Tudi ne sočustvujejo s pomočnico, kakor tudi služkinja ne spoštuje gospodinje, ker sta si pač preveč tuji.

Toda kdo je kriv, da je danes tako?

Časi so se spremenili. Če gre gospa v službo, mora njena uslužbenka nekaj samostojnega znati. Gospodinja sprejme dekle v službo. Za njeno znanje ji da primerno plačo in vso oskrbo v hiši, zato tudi lahko od dekleta zahteva, da nekaj zna in se pokori njeni volji. Tok časa je že pred desetletji zahteval reforme in več stanovske izobrazbe za dekleta. Tudi opozarjalo se je na to. A odgovor se je glasil: »Služkinje se še nikdar niso posebej učile gospodinjskega dela in se tudi zdaj ne bodo. Me hočemo skrajšanje delovnega časa in povišanje plače!« V tem smislu se je delalo nad 20 let. Zoperstavljalo se je zahtevam časa; zdaj je prišel močan uničujoč val. Treba je spretnega vodstva in discipline, da se bo posrečilo to duševno razrvanost uravnovesiti.

Gospodinjsko delo ni manj važen činitelj kakor delo v drugih poklicih. Na primer: čevljar vleče in nabija usnje na kopitu vedno enako pa se uči tri leta. Moški hotelski kuhar ima triletno učno dobo. Ženska kot hotelska kuharica pa nobene! Negovalka otrok in bolniška strežnica morata imeti poleg zadostne šolske izobrazbe še eno- do dveletno učno dobo v praksi. Tudi likati, servirati, lepega vedenja in podobnega se je treba učiti. Hišna uslužbenka mora tudi znati otroke negovati, bolniku streči, kuhati, likati, šivati — vse mora znati, nima pa nobene priložnosti da bi se česa naučila. Zato je zapostavljena.

Drugod je za ta stan mnogo bolje poskrbljeno, zlasti v Nemčiji. V Franciji, Angliji in Ameriki hišne uslužbenke niso organizirane. Toda s pomočjo delavske centrale, splošne zakonodaje in dobrodelnih ustanov, je za vse dobro urejeno, ne glede na versko ali politično prepričanje. V Nemčiji (z bivšo Avstrijo) imajo že 35 let organizacijo hišnih uslužbenk, ki pa primeroma tudi ni preveč številna. Leta 1935. je imela Avstrija 104 tisoč uslužbenk in le 6.600 organiziranih. Umevno je, da se ta dekleta, ki so posamezno po hišah in družinah raztresena, dajo težko v celoti organizirati. Razvidno je pa tudi, da izobrazba ni odvisna od močne organizacije, ampak od glavnega vodstva in dobre volje deklet. Stanovska izobrazba nemških uslužbenk je izvrstna. Zato so ta dekleta najbolj iskana, zaželjena in cenjena, ne samo doma, ampak tudi v drugih državah, in ne samo v Evropi ampak tudi v Ameriki. Tudi pri nas so bili dani dobri pogoji, le začeti bi bilo treba. Toda... z razumno energijo in požrtvovalnostjo in od druge strani ne z zavistnimi napadi in vničujočim kritiziranjem proti tistim, ki se trudijo in delajo.

Salezija.

---

mi ni niti plemiški naziv! Zate in za vse druge bom mrtev. A zato, da te za vselej osvobodim svoje navzočnosti, moram dobiti denar in ti mi ga moraš dati.«

»Nekoliko preveč razmetuješ besedico ‚moraš', dečko! Nikar ne pozabi, s kom govoriš!«

»Govorim z edinim človekom, ki mi lahko da denar,« sem drzno vzkliknil. »Nu, ali mi ga boš dal?«

»O tem bom razmislil. Zaradi Karla — tvoj brat je spreten dečko, že zdaj sedi na konju kakor izškusen jezdec — zaradi tvojega brata torej bi ti dal, kar zahtevaš. Toda kakšno zagotovilo dobim? Ko boš zapravil denar, boš verjetno spet prišepal sem z novo zahtevo in...« Pogledal me je z motnim pogledom pijanca, si z jezikom ovlažil ustnice, kakor da hoče še nekaj reči, jaz pa sem nadaljeval:

»Nikar se ne boj, da bom kdaj zahteval pravico od tebe. Ne, nič drugega ti ne preostane, kakor da verjameš moji besedi. Vsaj toliko te lahko zagotovim, da odpotujem v Ameriko, kjer je dovolj raznovrstnih nevarnosti, kakor pravijo. Ne mika me, da bi še kdaj v življenju stopil v Marshalseo. Daj mi tisoč funtov! S tem boš verjetno kril tudi moje pogrebne stroške. Sreča, ki je gotovo ne boš izpustil!«

»In Karl bo moj dedič?«

»Karl bo tvoj dedič!«

»To mi boš pismeno potrdil?«

»Da.«

Z najsvečanejšimi izrazi, kar sem jih poznal, sem spisal nepreklicno izjavo, da se odpovedujem dediščini in posestvu po očetu, za kar prejmem vsoto tisoč funtov, izplačano 12. septembra leta 1678. V izjavi sem se nadalje obvezal, da ne bom nikoli ničesar zahteval od brata Karla, da mu ne bom nikoli odrekal pravice do plemiškega naslova ter da nikoli več ne bom stopil pred očeta.

Nato mi je oče narekoval dvoje pisem za dva londonska trgovca, pri katerih je naložil del svojega imetja. V pismih je prosil trgovca, naj po možnosti takoj izplačata gospodu Filipu Ollenshawu vsak po pet sto funtov. Z okornimi črkami je podpisal obe pismi in mi jih izročil.

»Napravil si dobro kupčijo,« sem pripomnil, zganil obe pismi ter mu porinil drugi dokument preko mize. Izpraznil je kupico, kar je v ostalem storil večkrat med najinim pogovorom, in me pogledal s praznim pogledom.

»To je prvič, da mi pogled nate vzbuja veselje,« je malone prijazno zagodrnjal. »Počakaj, naj pomislim... zdi se mi, da sva se zadnjič ločila kot sovražnika. Zakaj prav za prav?... Da. že vem, zaradi čedne male deklice tam v Madgesovi koči. Nu, verjemi mi, da ti povem kot mož možu, s tistole nisva ne ti ne jaz mnogo izgubila. Na zunaj sam ogenj in sama strast, znotraj pa sam led... Kričala je, kakor da gori, ko sem se ji hotel le malce približati. Nato pa jo je odkurila s tistim debeloglavim kmetavzom Makersom. Upam, da jo bo vzel za ženo. Ta dva bosta doživela čudeže. Takile ne čuvajo svojih žena nič bolj kakor petelin kokoši...«

Konca stavka nisem slišal, kajti naglo sem se obrnil in brez besede odšel. Nič bi niti najmanj ne vplivalo na očeta, kar koli bi lahko rekel o Lindi. Dal ji je zatočišče, naščuval je množico zoper njenega očeta, plačal je svojega hlapca, da je napadel starca... vse za dosego enega in istega cilja. Ker pa ni dosegel namena, je bila zadeva zanj končana. Komaj da se je še spominjal njenega imena. Jaz pa... jaz bi šel za Lindo na konec sveta, postavil bi se med njo in njeno neumnost, služil bi ji do svoje smrti. Ali je bila vsa razlika med menoj in mojim očetom le v tem, da je bilo meni dvajset, njemu pa petdeset let? Mar bo z leti tudi moje hrepenenje popustilo in nazadnje ugasnilo? Želel sem si, da ne bi bilo tako, in sem potolažen šel dalje. To je bila pot, ki me je peljala nazaj v London, v Ameriko, k Lindi...

*

Računali smo, da odpotujemo marca, ko se bodo zimski viharji nekoliko polegli. Zimo sem preživel v Gorejevi hiši, koval sem z njim načrte in mu pomagal pri neskončnih nakupih, ki jih tako podjetje zahteva. Marca je oddal hišo svojemu bratrancu in skupaj sva se odpeljala v Plymouth, da bova nadzorovala nakladanje prtljage in tam počakala najinih popotnih tovarišev. Bila je zelo mrzla zima — tako mrzla, da so se v prestolnici vneto drsali, pri čemer si je pridobil kralj veliko priljubljenost, ko je pogosto javno razkazoval svojo spretnost v drsanju.

(Nadaljevanje)

PO SVETU

× **Poletni čas od leta 1916.** Doslej ni bilo točno znano, kdo je prišel prvi na misel, da bi dobili čez poletje poseben čas. Prvič so imeli poletni čas leta 1916 v Franciji. Toda že pred dobrimi 150 leti je opozarjal holandski učenjak Hubreht na prednosti poletnega časa, ker se da bolj izkoristiti dnevna svetloba. Na to misel je prišel, ko je bral članek Benjamina Franklina, objavljen leta 1784. v »Journal de Paris« in priporočal je svojim sodobnikom, naj se nemudno uvede poletni čas. Preden se je pa to zgodilo, je minilo 132 let.

× **Dišave pri verskih obredih.** Kadila se uporabljajo kot neogibno dopolnilo verskih obredov že od starega veka. O lepo dišečih kadilih beremo v svetem pismu. Najstarejši način kajenja je bilo sežiganje lavorike ter cedrovega in citronovega lesa. Pozneje se je povsod pojavilo kadilo. Tudi cimet, mirto in nekatere vrste redkega lesa so zažigali na oltarjih v počastitev bogov in boginj. Kadilo, mirta, cimet in drugi proizvodi pravljičnega Orienta so bili dragoceni darovi, s katerimi so se medsebojno častili mogočni vladarji starega veka. Poleg zlata so zahtevali take darove kot davek od poraženega naroda. Na pogrebih, zlasti če je šlo za ugledne može, so vedno porabili tudi mnogo kadila. Isto se je zgodilo pri balzamiranju trupel. Pokojnikovi prijatelji in znanci, ki so mu hoteli izkazati zadnjo čast, so pošiljali na dan pogreba dragocene dišave, da so jih sežgali obenem z mrličem na grmadi ali pa vrgli v grob.

× **Podlasica je zmagala.** Nenavadna borba se je odigrala med podlasico in krepkim kraguljem na nekem polju v vzhodni Friziji. Kragulj je kakor pšica šinil na tla, pograbil podlasico in se z njo vzdignil v zrak. Kmetje na polju so takoj našto bili priča silovite borbe, ki se je razvila v zraku. Naenkrat je kragulj padel na tla kakor kamen in podlasica mu je krčevito visela na vratu. Kmetje, ki so prihiteli pogledat, kaj se je zgodilo s kraguljem, so videli, da je podlasica pregriznila roparju vrat. Izginila je takoj, čim je s kraguljem padla na tla.

× **O izredno nadarjenih dečkih.** Izmed znakov, po katerih spoznamo pri 13- do 16letnem dečku izredno nadarjenost, je treba predvsem omeniti prerano dozorelost. Dečku manjka šolske izobrazbe in zato skuša prodreti mnogo dalje, pogosto na škodo v šoli predpisane učne snovi. Iz tega nastanejo često nasprotja s šolo, ki se tem bolj poostrijo, čim starejši je deček. Sodbo učiteljev je treba torej sprejemati zelo previdno. Glasi se navadno tako, da se je dal prej zelo marljivi deček zapeljati na kriva pota. Težnja takega dečka gre navadno za določenim predmetom, v katerem dela z izredno vnemo. Tako vidimo pri mnogih nadarjenih dečkih navdušenje za razne zbirke, za fizične in kemične poskuse itd. Pogosto pripravi tak deček svoje tovariše do podobnega prizadevanja. Včasih ima tudi starejšega prijatelja, ki mu daje nasvete, in ta bi res lahko dal zanesljive informacije o njegovi nadarjenosti. Navadno je najbolj vroča želja izredno nadarjenega dečka, da bi mogel svobodno delati v svoji stroki. Tej želji daje prednost pred vsemi izgledi na koristi in priznanja. Mnogo je odvisno od njegovega značaja in družinskih razmer. Težko se je postaviti na podobno diagnozo pri starejših dečkih, kajti pri njih se porabi velik del energije v boju za obstanek. In čim pozneje pride pomoč, tem več je izčrpa.

× **Edinstvene valilnice na Cejlonu.** Valilnice niso, kakor bi kdo utegnil misliti, morda iznajdba najnovejših časov odnosno vsaj iznajdba, o kateri še prejšnji rod ni vedel ničesar. Kakor za tako številne druge iznajdbe, tako je tudi za valilnice dala pobudo narava sama. Pa zato nič ne de, če je kraj, kjer imajo takšne »naravne valilnice«, daleč proč od Evrope. Stvar je namreč v tem, da imamo v Evropi samo ognjenike, pa nobenih zastonpikov večje perutnine. Divja perutnina najrazličnejše vrste, kakor na primer fazani, ima sicer navado, zakopavati svoja jajca v zemljo ali jih vsaj pokriti z listjem, mahom ali s čim drugim, da bi bila toplina zanje primerna in bi se tako iz teh jajc lahko izvalili mladiči. Maleo, ki živi v pragozdovih na otoku Celebesu, pa je v tem oziru res nekaj posebnega. Kadar se približa čas valitve, se podajo samice te velike cejlonske »kokoši« iz gozdov na morsko obrežje, kjer imajo na razpolago dovolj ognjeniškega peska. Po cele dneve včasih hodijo po peščenem morskem obrežju, dokler ne najdejo primernega mesta, kjer so tla »ognjeniško« segreta, oziroma, kjer topli vrelci vse leto skrbe za primerno toplino. Tam potem skoplje samica s svojimi močnimi krempiji skoraj poldrug meter široko in meter globoko jamo, nato pa v osmih dneh znese vanjo šest jajc. V ognjeniškem pesku torej samica prepusti jajca naravi, da jih ta izvali. Mladiči si kmalu opomorejo in prikukajo iz peska v vsakdanje življenje.

× **Kit zelo hitro plava.** Kit je največji sesalec in obenem največja morska žival. Ogromna moč je potrebna, da se more ta orjak sploh premikati po vodi. Naravoslovci so izračunali, da potrebuje kit približno 50 konjskih sil energije za 10 vozlov dolgo pot po morju. To pa še ni njegov največji napor, kar ga zmore. Če plava kit s hitrostjo 27 vozlov na uro, rabi telesno energijo, odgovarjajočo enako 50 konjskim silam.

Uspehi kmetijske strojne tehnike

V vseh modernih državah obratujejo stroji, ki žito sproti kosijo, mlatijo in čistijo že kar na njivi. Od njih si tehnika obeta velikanski prihranek na delovnih močeh, kar znatno pomaga dvigati zlasti slabotno donosnost kmetovanja. Mezde imajo v kmetijski proizvodnji pač tolikšno vlogo, da ogražajo marsikje donosnost v družbi z davki in socialnimi dajatvami. Pred Nemčijo je zgradila in uporabljala take stroje tudi že Amerika, ki se vedno bolj izmika delu človeških rok.

Nadaljna pri nas nepoznana tehnična stvar je v agrarno naprednejšem svetu **umetni dež.** Čitali smo že pred vojno, da se vršijo tudi poizkusi za izzivanje dežja iz oblakov s tem, da se iznad njih z letal vsiplje nanje ledeni prašek. Slednje pa je kajpada možno šele takrat, če so tudi oblaki tu. Vprašanje stroška je še odprto. Ustvarjati umetni dež brez oblakov pa je možno samo s stroji na ta način, da se jim pod pritiskom dovaja voda, katero tako razpršijo, da pada v obliki dežja na vrt, polje in travnik. Za te namene je več sistemov. Starejši sistemi temeljijo na tem, da uporabljajo nalašč za to pripravljene cevi na nekakih sanch ali pa nekakih kolesih. Te cevi so luknjičaste in iz njih bruhajo drobnejši vodni curki vode primerno visoko v zrak, se razpršijo in padajo na zemljo. Možno je po več takih cevi sklopiti skupaj, tako da more ta prha segati po širini travnika ali njive od ene skrajne (mejne) točke do druge. Ko je ta prha trajala gotov čas in zemljo primerno namočila, pomaknejo cev na saneh ali kolesih za toliko naprej, kolikor to zahteva pršno območje te priprave. In tako gre dalje, dokler ni namočena cela parcela. Vodo dovajajo s sesalkami za dviganje in nadaljno potiskanje vode pod pritiskom. Sesalke goni motor ali pa lokomobila. Od sesalk do pršnih cevi vodi nekaj ali pa cel sistem dovodnih železnih cevi. Ta način zalivanja zemlje se ni mogel prav vživeti, dasi je v Ameriki in Nemčiji bil uporabljan za vrtove, njive in travnike v precejšnjem obsegu, je pa precej okoren in dovolj drag. V novejšem času se zdi, da se bolj uveljavlja sistem tako zvanih deževalcev na daljavo, ki sicer tudi zahteva vodo pod pritiskom, toda manj dovodnih cevi, aparat pa je mnogo gibljivejši in ga je lažje prestavljati, ker je sorazmerno lahek in izgleda kakor nekoliko večji daljnogled na stojalu. Napravljen je aparat tako, da meče curek vode slično kakor cestne škropilnice po mestih, vendar je ta curek v aparatu potom posebnega razpršilnika predelan tako, da pada na rastline in na zemljo v obliki drobnega dežja iz višine kakih 4—8 metrov. Pod večjim razpršilnikom je še en manjši, ki enako zaliva zemljo tudi okoli stojala, na katerem stoji aparat. Deluje v krogu s polmerom nekako 8 do 10, a tudi več metrov in se pod pritiskom vode razpršilnika (veliki in mali) avtomatično premikata v krogu, tako da iz enega stojišča poškropita 576—7500 kvadratnih metrov površine, potem pa ga je treba zopet za primerno razdaljo prestaviti. Povprečno se razpršilnika v krogu enkrat zavrtita v 30 sekundah do 1 minute. Hydor-jevi aparati so izdelani v treh velikostih in stanejo menda kakih 640 nemških mark, Hüdigovi so bili pred vojno po 90 mark in učinkujejo tako, da dajo v 1 uri 4.4 mm dežja na površini 600 kvadratnih metrov. Laningarjeve naprave so večje ter jih izdelujejo za souporabo Dieslovega motorja. Vsa naprava stane menda okoli 17.000 mark. Nekatera posestva imajo postavljene velike take »deževne naprave«. Na nekem posestvu so že nekaj let tako stalno imeli pod umetnim dežjem 125 hektarjev polja in travnikov ter je napravta bila nekako od koncem maja do septembra noč in dan v delovanju. Bogatejši pridelek je nemajhne stroške za ta dež, vzdrževanje in za amortizacijo naprave bogato poplačal.

Tako moderna tehnika istočasno, ko pomaga z večjimi letinami za razmeroma manjši strošek ustvarjati boljše dobrine, tudi popravlja in dopolnjuje naravo in si tedaj tudi na tem polju človeški um v korist človeka naravo podvrgava korak za korakom. Ni nobenega dvoma, da bo kmetijstvo po izumih in po izpopolnitvah v sedanji vojni zelo, zelo pridobilo.

Obnavljajte naročnino!

P. M. Lannou:

Za tri solde

Pritiskal je mraz, tisti običajni, vlažni in kruti mraz. Tretja ura. Večer se je vtihotapljal med visokimi strehami hiš. Hrup se je zgoščeval. Pariz je bil v tej uri večji in resnejši za one, ki trpijo in so sami. O, bilo je to že pred leti ...

Takrat je sedel v svoji sobi Peter Verdiez ves utrujen. Brez dela. Pravkar bi bilo treba plačati hotelirja ..., ali oditi. In treba bi bilo tudi jesti. Poiskati bi si moral tudi službo, ki bi jo telesno uničeni mogel zmagovati. Beda.

Čuteč, kako se Pariz vrti, vrvi, pleše kolo okrog njega, je Verdiez spoznal, da ga življenje preganja. Položaj napet do skrajnosti in treba je najti izhod ... Siromak se je bil že zadolžil. Udana in nebrižna jasnost je bila tu. Brez misli je pisal na svoja vrata glasoviti stih:

»Ne da se nič napraviti, ko moreš samo plakati! ...«

Noč se je bila že spustila nad mestom. Nenadoma, ne da bi hotel, je odšel na slepo srečo, ki jo je včasi imenoval Previdnost. In dolgo je taval ... dolgo, pazno motril vse, z naslado poslušal ves hrup, kakor bi hotel odnesti sedaj ko ga zapušča življenje, še zadnji in celotni pogled nanj. Kakšna silna radost, srečati v taki osamelosti prijatelja, slišati prijazni »dober večer«, — joj, nihče ne misli nanj. Njegova čista, toda tako revna obleka mu ni privabila nobenega prijaznega pogleda. Ko je stopal z dolgimi koraki po bulvarju Saint-Michel, je začutil, kako ga mahoma privlači sivozelenkasto zrcalo Seine s svojim lenim in počasnim šumenjem. Dolgo je gledal brezčutno reko. Vendar ni imel dovolj poguma ... Hotel je verovati v upanje.

Imel je še deset soldov, obleko in potem ... prišel bi prijatelj; oh, ne sedaj, ne takoj ... Smrt! ... Odskočil je nazaj ... tako mrzlo je bilo ... tako črno!

Ko je Verdiez nadaljeval svojo mrzlično hojo, se je naslajal ob čudnih sanjah, da bi umrl na soncu, med cveticami, ob zvokih godbe ... z velikimi, belimi pticami v zraku.

Njegova domišljija je gledala kakor na praznik, na samomor v namišljeni razkošnosti.

Revež je zadrgetal. Imel je nekaj svojih soldov v roki. Kaplja življenja — košček upanja: vse in nič!

Glupo, z nepopolno voljo je vstopil v prvo kavarno. Val surove svetlobe ga je objel ob odprtih vratih. Osuplost. Cigani so igrali presekano in poroglijivo godbo, godbo, katere veselje ga je ubila. In natakarji so tekali med mizami ter izražali klasične vzklike. Srečni ljudje so se obrnili. Revež je še vedno stal med široko odprtimi vrati v surovi svetlobi. Pred zaničljivim in poroglijivim pogledom ljudi se ni upal umakniti in kakor bi prosil za prijazen pogled, je vstopil. Zdajci je dvignil glavo pokonci ter z malimi in naglimi koraki stopil proti točilni mizi, za katero so kavarnarji žurno točili natakarjem po dvorani. Misleč, da je pri točilnem pultu ceneje, je zahteval kavo. Ljudje so se zabavali nad njegovo zmoto.

»Gospod, tu se ne pije, — serviramo samo na mize!« je oholo rekel nakatar.

Peter Verdiez je zardel. Mučila ga je boječnost, nerodno se je usedel in izpil svojo vrelo kavo z nemirno glavo. Pred mrzlo beloto podstavka si ni upal vprašati za ceno. Kako strašne lahko postanejo najmanjše podrobnosti življenja.

Srečen, da bi pregnal tako preprostega gosta, se je natakar približal in izgovoril z zapovedujočim glasom 65!

Verdiez je pobledel. Kava, ljudje, življenje, vse se je začelo vrteti okrog njega ob prenapeti godbi. Kako je bil bled! — Manjkali so trije soldi! — Zadolžen je že! Da bi se zadolžil znova? Da bi prosil milosti tega trdega natakarja? Ne, prekoračil je bil že mejo, mejo vsega. Trije soldi so manjkali —. Kako je kavarna razsvetljena! Glasna! — Življenje ga preganja. In ni izhoda! — Glasba, bogatini!! ... Takoj, sedaj,« je rekel z nežnim glasom. Popravil si je bedno kravato, otepel s prstom madež s svojega zavihanega, razcefranega rokava.

Divja godba je postajala srditejša: ciganski valček.

Natakar je ponovil zapovedujoče: »65!« — Tedaj je Verdiez položil svojih deset soldov na mizo ... planil pokonci s samokresom v roki in si s homerskim smehom pognal kroglo v glavo! —

Molk ljudi je bil težak.

SMEŠNICE

TOČNO

Bilo je poleti.

Mož: »Ta vročina! Poglej no na termometer, koliko stopinj je.«

Žena: »Trideset, ljubi možek.«

Mož: »Celzija ali Reaumirja?«

Žena: »Kako?«

Mož: No, desno ali levo?«

Žena: »V sredi!«

***

NOBLESA

Oče zasači hčerko in njenega ženina v poljubovanju in se zgraža: »Kako to, da se na hodniku poljubljata? Ali nimamo lepega salona?«

IZJEMA

»Gospodična, že davno bi vam rad povedal, da vas ljubim, toda bal sem se, da bi me odklonili, ker ste tako modernih nazorov.«

»O, tako modernih pa spet nisem!«

POREDNO VPRAŠANJE

Pesnik: »Ko bom umrl, bodo moje zemeljske ostanke sežgali v krematoriju.«

Prijatelj: »In tvoje rokopise?«

NEPOTREBNO

»Dvajset minut za okrepčilo«, zakliče sprevodnik na postaji.

Skozi okno pogleda dekle, ki v eni roki drži kos kruha, v drugi pa klobaso, ter zakliče: »Zaradi mene ni treba čakati, jaz bom kar tako jedla!«

NA DEŽELI

Gospod letoviščar reče pastirju na paši: »Jaz sem ravnatelj Jerin in to je moja soproga.«

Pastir: »Jaz sem pa Šmončov Jur in to so moji prešiči!«

COPATARSKA

Mož: »Predraga Kunigunda, v moji juhi plava tvoj las, prosim, ali ga smem odstraniti?!«

VERJETNO

Mož, ki pride zjutraj domov: »Ljuba žena, oprosti, da sem tako pozno domov prišel. Krčmarju je tašča umrla in ostal sem pri njemu in ga tolažil.«

VIŠEK

Uradnik: »Našega predstojnika še nikdar nisem videl tako nataknjenega in jeznega. Iz jeze je ves dan delal!«

KMEČKA

Turist vaškemu krčmarju: »Zakaj ste pa pod luč nad mizo obesili brisačo?«

Krčmar: »Danes smo klali, ... da si moji gostje brišejo mastna usta.«

IZREDNA MISEL

Žena svojemu možu: »Profesor niti opazil ni, da je torta, ki smo mu jo dali h kavi, stara. Glej, stari, ta bo našo najstarejšo hčer vzel!«

DOBER ŠEF

»Oprostite, gospod šef, še zdaj nisem dobil plače!«

»Oprostim.«

SMEŠNICE

Letoviščar: »Čujte, kaj pri vas res nimate drugih znamenitosti razen spomenika v vojni padlim vojakom?«

»O, pač! sončni vzhod. Začetek proti šestim zjutraj.«

DOBER PRIJATELJ

Janez: »Ali si videl? Onale ženska se mi je nasmehnila!«

Jaka: »Nič si k srcu ne jemlji! Ko sem te jaz prvič videl, sem mislil, da bom počil od smeha!«

RESNIČNO

Dva agenta dveh tovarn za gumijaste izdelke sta hvalila vsak svojo firmo. Prvi pravi: »Neki mož je v samomorilnem namenu skočil skozi okno. Ko se je dotaknil tal, je odskočil, kakor bi bil na vzmeteh, zopet nazaj v zrak. Tako je ves dan skakal; pozneje so ugotovili, da je nosil gumijaste podpetnike naše firme!«

Drugi odgovori: »To ni nič! Zadnjič se je peljal z dunajskim brzim vlakom neki mož, ki je imel gumijaste naramnice moje firme. V Mariboru si je po nesreči zataknil naramnico na plot, ne da bi to opazil. Ko prispe brzi vlak na Dunaj, potegnejo naramnice, ki so visele na enem gumbu hlač in na plotu v Mariboru, moža v velikem loku nazaj v Maribor! Tu vidite prožnost naših izdelkov.

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

28. PJUČNICA

To zelišče so rabili že v starih časih proti raznim pljučnim boleznim in velja še dandanes za zdravilo proti sušici, pljučnemu katarju, hripavosti in vnetju v grlu. V ta namen nabirajo listje, zlasti ono, ki je belo lisasto.

Pljučnica ima črnorjavo, poševno koreniko, poraslo s precej debelimi, vlaknatimi koreninami. Pokončno steblo je robato in kakor vsa rastlina srhko kocinasta. Vrh stebla se razrašča v vejice in cvetne peclje. Cvete sestavlja peterozoba čaša, lijast, peterokrp venec, ki ima vraslih pet prašnikov, in pestič s čveterodelno plodnico. V venčevi cevi je pet dlakastih čopkov. Venec je izprva rdeč, potem pa postane moder. Pritalni listi so jajčasti ali srčasti in imajo pecelj, stebelni listi pa so brez njega. Oboji listi so celorobi in imajo priostren konec. Pljučnica cvete marca in aprila meseca in je po gozdih, grmiščih in ob potokih pogostna, znana rastlina. Ponekod ji pravijo **Marijini rokavci.**

Pljučnico nabiramo ali celo, kadar je v cvetju, ali pa zgolj liste, tudi one brez lis, kadar so popolnoma razviti. Sušimo jo med pogostim obračanjem najbolje na podstrešju ali, če je vreme še neugodno, na pečeh. Suho blago spravljamo v vreče.

Križanka št. 35

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. vrednostni papir, 7. pripraviti užitno, 11. država v Južni Ameriki, 15. začetek abecede, 17. gorovje v Italiji, 19. pesem, 20. poredna, 22. del stavbe, 23. surogat, 26. riževo žganje, 27. azijska država, 29. podpornik (tujka), 30. del glave, 31. računska osnova, 32. najvišji del, 34. enota japonske valute, 35. mesto v Srbiji, 37. moško ime, 38. okras (tujka), 40. spravljati v zvitek, 42. v jami, 43. kazalni zaimek v narečju (množ.), 44. mestece v južni Italiji pri Salernu, 45. električni izolator, 48. osebni zaimek, 49. prst, zemlja, 51. deli vrta, 52. hrastov gozd, hrastovina, 53. ocena, odkupnina (srbohrv.), 55. ves, 57. zdravnik, 58. del telesa, 60. razbitje, razkosanje, 63. reka v Italiji, 65. podredni veznik, 66. finsko pristanišče, 68. letopis (tujka), 70. utežna enota, 72. italijanski nedoločni spolnik, 73. prazno govoričenje, 77. zavoj, ovitek, 79. francoski spolnik, 80. začetek slave, 81. kemični znak za iridij, 82. stokati, sunkovito jokati, 84. finska reka, 86. vladar, 88. kraj pod Šmarno goro, 89. čebelja plodna samica, 91. računski znaki, 92. okrajšano srbsko moško ime, 93. podredni veznik, 94. ploskovna mera.

Navpično: 1. vrsta zdravila, 2. pokrajina v Grčiji, 3. nedolgo, 4. veznik, 5. kositer, 6. država v Zadnji Indiji, 8. važnost, 9. angleški zunanji minister, 10. opredeljuje dogodke, 11. dolg, tenek kos lesa, 12. na, glej, 13. japonska mera, 14. ženski nakit, 15. znanost o sestavi človeškega telesa, 16. mesto in pristanišče ob severnem Jadranu, 18. miselno (tujka), 20. ki ni v lasti nikogar, 21. domišljavo, prevzetno, naduto (tujka), 24. kis, 25. brez njega ni toženca, 28. okrajšava, skrajšan znak za pogosto rabljeno besedo, 33. rase v Savinjski dolini, 35. začetek, predgovor, 36. hlapljiva, brezbarvna tekočina, ki se rabi v zdravilstvu, 39. skrajni deli celine, 40. preplašeno, 41. vrsta cigaret, 44. v meri, 46. mesto na Japonskem, 47. vrsta vina, 48. nujen policijski dopis, 50. enota skandinavske valute, 51. ozka pot, steza, 52. svežina noči, sence, 53. graja, 54. aparat, 56. pesem, 59. vrsta jedi (množina), 61. veznik, 62. bolezen 64. nekoliko, 67. dogodek, zadeva (tujka), 69. zasledovalec živali, 71. vrsta čolna (tujka), 72. del mesta, 74. moško ime, 75. okrajšan podredni veznik, 76. v situ, 78. žensko ime, 80. smuči (tujka), 83 hoditi, 85. moško ime, 87. povratni zaimek, 90. ploskovna mera.

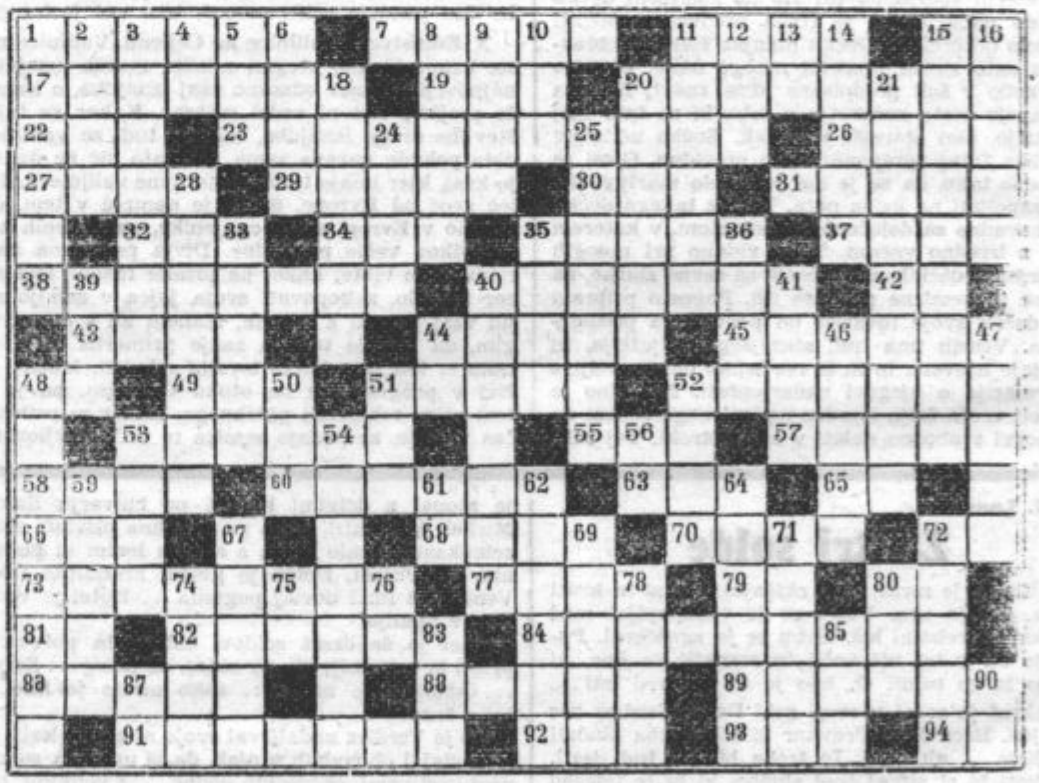

***

REŠITEV KRIŽANKE Št. 34

Vodoravno: 1. jate, 5. park, 9. krut, 13. dijak, 18. rima, 20. kork, 22. operirati, 25. pivo, 27. gong, 29. ov, 30. rep, 31. sv, 33. lepi, 35. Miro, 37. aval, 39. ka, 40. ata, 41. miza, 43. naveličan, 46. ki, 47. las, 48. mi, 50. mena, 51. ahat, 53. star, 55. Verd, 57. na, 59. Igor, 62. Edip, 64. nart, 66. Kars, 69. Edo, 70. to, 72. ojoj, 74. novi, 76. kite, 78. as, 79. oba, 81. Alah, 83. gozd, 85. kadi, 87. Jera, 88. Ivan, 90. jard, 92. nemo, 94. do, 95. Aca, 96. ep, 98. kardinali, 102. ne bi, 104. svoj, 106. Gelč, 107. mak, 108. mu, 110. veja, 112. azil, 114. saje, 116. fr., 117. embalaža, 118. ahat, 119. nato.

Navpično: 2. ar, 3. tip, 4. Emil, 6. ak, 7. rog, 8. krom, 10. ro, 11. upi, 12. te, 13. Divača, 14. ar, 15. jar, 16. atek, 17. kipar, 19. Ave Marija, 21. Knin, 23. rovi, 24. vsak, 26. opis, 28. gram, 32. vtis, 34. iz, 36. oven, 37. Ala, 38. Lahi, 42. amen, 44. enaka, 45. nage, 47. Lado, 49. Iran, 52. toda, 54. te, 56. drog, 58. trik, 60. rosa, 61. stoj, 63. policija, 65. tvoj, 67. ak, 68. staničja, 71. obed, 73. Java, 75. Izak, 77. eden, 80. Aron, 82. ha, 84. drag, 86. imam, 89. Neva, 91. dres, 93. Olaf, 95. Abel, 97. poza, 99. dlan, 100. ikra, 101. ime, 103. Eva, 105. jih, 109. um, 111. až, 113. la, 115. et.

Für das Konsortium - za konzorcij - per il consorzio »Domovina« Josip Reisner — Schriftleitung - urednik - redattore: Davorin Ravljen — Für die Druckerei - za tiskarno - per la stamperia »Narodna tiskarna«: Fran Jeran